

Sapientia, I. C. P.

Indreptar

pentru

intemeierea băncilor rurale

după

sistemul F. W. Raiffeisen.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De

Ioan Costin

preot și redactorul „Economului”.

Sibiiu.

Tipariul și editura lui W. Krafft.

1895.

Indreptar

pentru

întemeierea băncilor rurale

după

sistemul F. W. Raiffeisen.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De

Ioan Costin

preot și redactorul „Economului”.

Sibiu.

Tipariul și editura lui W. Krafft.

1895.

Precuvântare.

Astăzi, când vedem capitalul domnind pe întreg rotogolul pământului ca pe un Domnitor despot; când nu munca brațelor și sîrguința, ci puterea vaporului și electricității este stăpân pe meserii și industrii; când nu produsele agrilor și economii ci capitalele măsura prețul cerealelor; când aurul și argintul a făcut din popore sclavi, rădicându-se preste spirit materia aceea este idolul, și poporul muncitor aceleia este silit să se închine: astă domnie și putere trebuie se o împărțim și oblim, ca și noi vieță se avem.

Poporul nostru încă mare parte se află sub domnia capitalelor străine, încât este dator la deosebitele bănci. Asta datorie trebuie înțocmită așa, că fie care comună și persoană se își fie dătore sieși: ca luând bani se-i împrumute din lada sa, și dând camătă se o pună în lada sa; acésta lucrare o pot îndeplini băncile rurale.

Poporul plugar numai așa va puté scăpa din cătușile capitalelor străine, numai așa va puté ajunge la libertate economică, dacă prin puteri unite și-a face însuși capitalul său care învîrtindul, nu va spori averea și domnia altuia, ci cu cât va fi în stare se pună în lucrare mai mult capital cu atâta s'a spori venitul comun și privat. Astăzi încă învîrtește poporul nostru plugar mare capital; dar fructul adevérat și producțiunea mare parte întră în punga străină.

Pentru adevérea celor dișe, un sîngur esemplu va fi destul spre a face mai înțelésă afacerea. Așa d. e. poporul dintr'un sat de 1000 locuitori fie-care are datorie unul cu altul dicem 20—30 fl. Așa cu toții datoresc

20—30 mii, presupunând că ei se naibă capital în sat ci toți banii se fie împrumutați, ei cu 8—10% plătesc preste an camată 1600—2400 fl. acuma având ei banca rurală și luând acest împrumut prin firma băncei pot căpăta capitalul cu 6% așa pe an rămâne pentru ei la însoțire dacă împrumută banii cu 8% sau 400 fl. din usurile plătite și 400 fl. dacă nu plătesc 10%. Așa din acest unic exemplu vedem că 400 fl. bani gata pot rămâne în sat fără se fi plătit în banca rurală poporul un singur bănuț, aceste 4 sute în dece ani fac 4 mii fără camată. Asta este calea prin care trebuie se împărțim capitalele, ca se mai aducă folos și poporului plugar. Astăzi capitalele numai consumă; dar nu produc pentru împrumutători. Apoi din 4 sute floreni poporul din comune poate plăti preotul și învățătorul, că în scurtă vreme poate forma un fond merit anume pentru trebuințele cultului divin și învețământului.

Mulțimea binefacerilor ce se poate ajunge prin aceste însoțiri bine conduse este foarte mare, încât s'ar pute scrie volume, dar me mărginesc a aminti următoarele:

Aceste însoțiri lătesc moralitatea, iubirea și ajutorul împrumutat, încât ființa creată după tipul și asemănarea lui Dumnezeu se apropie prin virtutea de caritate către deplinătate. Cei mai avuți însoțindu-se, dau modru și celor mai săraci a se face capitaliști, prin ce îi ridică și duc către limanul fericirei. Fie capitalul cât de puțin, și pentru unii neînsemnat, acela în porțiune cu starea materială a singuraticului individ este pururea mare, dela nimica la ceva este spațiu lung, un singur crucer când ești lipsit și nu îl ai este o grea pedecă, dar avându-l îți realizezi un scop.

Aceste însoțiri își au obârșia din copsele poporului, apoi fie-cine ce este născut din sine, trup din trupul său îl grijesce, scutesce și crește cu multă dragoste.

Aceste stîrnesc sîrguința de a munci și aduna cu o scumpătate ban lângă ban, tot odată îndemnă la păstrare, măresc ambiția poporenilor, și fie-care emulează se potă aduna și păstra mai mult, ca prin acesta să se distingă între semenii săi.

Aceste măresc dorul de a servi pentru binele comun, căci afară de cassar nici un sîngur diregător n'are plată, prin care abnegațiune și jertfire, cei mai înțelepți și deștepți din sat, dau un frumos exemplu; — prin ce se întocmesc și nobilitéză moravurile. Așa nimenea nu pôte face împutare: că se adună avuții și bogății spre a-și face plată pe pielea noastră.

Sub firma acestor însoțiri se pot întemeia: societăți de consum, neguțetorie comună, pot cumpăra moșii și averi se le împărțască între sine, pot face tovărășii agricole pentru lucrarea mai rațională a câmpului și prețuirea mai bună a produselor, grâu, pome, lână, lapte ș. a.

Lucrul cel mai de căpetenie în aceste însoțiri este împrejurarea: că ori depun, ori iaă ori dau bani, din învîrtirea aceloră rămîne folos pentru însoțire.

Preoți cu crucea în frunte! Întemeierea acestor însoțiri mărețe în primul rînd cade în greutatea părinților sufletești a poporului plugar. Astăzi aflîndu-se clerul nostru, înaintea unei schimbări adînc pîtrundătoare și ruinătoare a Sionului: cu căsătoria civilă și matriculele de stat, care tind a înstrîina turma de păstor și al lăsa în lipsă, ca lingușitor și sclav se fie, din eroă ce în lungul seclilor era. În asemenea împrejurări înțelepciunea trebuie se caute espediențele și mijlocele prin care preotul se pôtă păstra întrîgă demnitatea oficiului și porsonei sale.

Cînd aceste însoțiri vor fi: fortărăța de unde clerul nostru pe lîngă principiile religiunei și a moralei, pe lîngă tragerea la sine a puterei materiale, pe lîngă învățăturile despre o altă vieță va ști va puté da pîne și pentru acésta; atuncî téma nu este ca se pôtă stirbi vrăjmașul cât de puțin credința.

Că ce scut, tărie și espedient de putere morală sunt aceste însoțiri a dovedit clerul din Italia, care după ajungerea la putere a unui sistem de guvernare contrar cu credința și religiunea a întemeiat aceste bănci rurale. Astăzi sunt domni și preste suflete și preste trupuri și este în mâna lor puterea morală și materială, încât a pus în uimire și confusie pe vrăjmașii bisericii.

Fie-care lucrare mărețã poftesce voință tare, înțelepciune, înțelegere împrumutată, jertfă și abnegațiune. Lăcomia nici odată nu pôte crea lucruri mari, de aceia aceste însoțiri poftesc jertfire fără plată; dar recunoștiința și consciința că cineva a putut contribui la binele comun trebuie se ne fie devisa căci asta este o vîrtute moștenită dela străbunii noștri romani. Așa pe nimenea se nu îl opréscă dela lucrul gândul, că trebuie se oboséscă fără speranță de léfă, că ce nu vine pe o cale trebuie se vină pe alta, în natură nimic nu se perde ce tóte se schimbă; — și orî-care muncitor fără léfă nu rămâne. Așa și în aceste însoțiri pot și diregătorii fără léfă se neguțetórescă și economiseze prin împrumuturi.

În lucrarea ce pun la îndemîná publică, cât s'a putut m'am nésuit a ținé samă de împrejurările nóstre, Raiffeisen mi-a fost mai mult o busolă și directivă la ajungerea scopului la care trebuie cu toții se țintim. Pentru ca lucrarea se fie mai ușor de priceput, am despărțit materia, și am lucrat-o esplicând cu legea de neguțetorie și îndrumările mai principale care mi-s'a părut folositóre.

Păstrând cu sfințenie moștenirea străbună: oia et labora, se pășim tot înainte, că destul am stat și înapoi.

Istoricul.

În Germania, prin anii 1845—7 pentru recolta slabă cu deosebire însă în ținutul muntos din Westewald, era o lipsă foarte mare, încât poporul se lupta chiar cu fόμεa. Pentru de a puté fi scutit poporul mai sêrac de fόμε, încât cel puțin se aibă pâne și cartofi, în anul 1847 în orășelul Weyerbusch, locuitorii mai cu bună stare însoțindu-se, a format o societate de consum, care a putut se câștigi pânea și cartofii. Resultatul a fost ca acésta însoțire a putut da pânea cu 50% mai ieftin prin ce în tot ținutul a scădut prețul pânei. În primăvara anului 1848 însoțirea a putut ajutora provincia cu semînță bună de semînat și cartofi în preț mai ieftin, prin ce a mântuit poporul de datorii și miserie, asta însoțire apoi a sustat și mai târziu.

Vedënd F. W. Raiffeisen, întemeietorul acestei societăți ce resultat îmbucurător a putut ajunge cu societatea de consum, și că ce pôte face omul cu puteri unite, s'a pus de a întemeia însoțiri de credit. Mai întâiu a întemeiat din 60 proprietari mai cu bună stare însoțirea așa numită: „Insoțirea din Flammersfeld pentru ajutorarea economilor sêraci.“ Scopul principal a fost, spre a scăpa poporul de sub greutatea usurei, care era îndatinată a se scôte de pe popor prin vinderea vitelor. La început acésta însoțire cumpêra vite, care le vindea membrilor pe lângă replătire în rate.

S'a observat foarte repede că o asemenea însoțire, care se mișca în cerc așa răstrâns nu p^ote împlini deplin scopul și menirea sa, căci trebuie se ajute pe economi și atunci, când este lipsa se p^otă cump^{er}a ca membri proprietăți, se își tocmescă zidirile, se își îmbunătățesc economia, cump^{er}ând mașine, s^{em}ință și plântând proprietățile cu pomi și arbori. Așa s'a întâmplat că însoțirea a început a împrumuta și bani membrilor, spre acest scop firesce le trebuia bani, de care nu av^eu. Pe lângă t^ote că erau membri tot cei mai, avuți proprietari, și conform statutelor erau în solidum (cu toți) răspun^dători însoțirii cu t^otă proprietatea; dar a fost greu a ajunge la credit. În fine după multă osten^{el}ă le-a succ^es a câștiga dintr'un oraș din jurul Rajnei, adecă a înduplicat pe un capitalist se le împrumute 2000 mi^l. de taleri. Acesta pe lângă garanția însoțirii, și dacă i-a garantat 20 de membri dintre cei mai de frunte nainte judecătorei cu t^otă proprietatea lor le-a împrumutat banii. Așa a fost întemeiat fundam^{en}tul de credit al însoțirii, preste care greutate trec^{er}nd mai târziu societatea a putut se aibă credit.

Prima greutate cu care trebuia se lupte aceste însoțiri au fost garanția împrumutată, de care se înstreina poporul plugar, cu atât mai v^ertos că capitaliștii usurari își ved^eu periclitat viitorul și folos^eu t^ote mijlocele pentru înstreinarea poporului, — și așa destul de credul, — dela aceste însoțiri.

Abia în anul 1854 în luna lui Maiu putu Raiffeisen a întemeia a doua însoțire în Heddesdorf unde ajunsese a fi primarul orașului sub firma „Însoțirea de binefacere din Heddesdorf.“. Ac^esta însoțire la început și-a fost luat de scop: a griji despre copii orfani, a da lucru celor lipsiți de muncă, a da lucru și trebuințele

de viață și subsistență celor ieșiți din temnițe, adică un scop cu menire curat morală. Aflând însă că pe această cale întimpină multe greutateți însoțirea chiar din cauza câmpului de lucru pe estins în 1864 s'a retras la terenul de credite. N'a încetat însă însoțirea și de aici încolo, ca prin organele sale și mijlocele ce i-a stat la îndemână, ca se ajute starea socială a membrilor nu numai pe calea materială, ci și pe cea morală. Numai după ce această însoțire a lucrat cu sporiu și binecuvântare în timp de 8 ani, și s'a vădut că în totă privința stă la culmea datorinței sale, s'a mai putut întemeia asemenea însoțiri și în vecinătatea orașului Heddesdorf.

În urmă idea mărătă a învins greutatețile. Mai întâi s'a format aceste însoțiri în jurul Rajnei, mai târziu în toate statele din Germania. Astăzi în toate ținuturile din Germania se află asemenea însoțiri, cari lucră pentru cultivarea și bună starea poporului agricol. Prin însoțirea această toate clasele din societate se adună a lucra la realizarea unui scop folositor și măreț. Prin aceste se ajută și i-se dă sprijin poporului agricol și după putință se rădică chiar și fructivitatea pământului. De unde nu numai întreaga societate din statat, ci chiar și tăria statului și durabilitatea aceluia se asigură. Partea cea mai mare din țară este avisată a lucra pământul, și cu cât asta clasă stă mai bine, cu cât póte fi mai bogată, cu atâta vor înflori mai bine: măestriile, îndustriile și neguțetoria, care toate aú isvorul în economia de câmp. Așa este în interesul fie-cărei clasă socială a lucra într'acolo, ca economia rurală se fie desvoltată cât numai se póte de perfect, căci asta este fundamentul și tăria statului dela care este condiționată fericirea civilor din patrie.

Scopul întemeierii.

Fundamîntul legal a însoțirilor de credit este așezat pe legea de însoțiri, care în patria noastră s'a stabilit în 1875 art. XXXVII la aceste însoțiri se referesc §§ 223—257. Acésta lege despre însoțiri apriat hotăresce: ce trebuie se conțină statutele, în rëndul prim firma și locul, obiectul și cuprinsul însoțirei, drepturile și datorințele împrumutate a însoțirilor.

Cât pentru sistemul acestor însoțiri despre care vorbim, trebuie se scim, că câștigarea și darea banilor, este numai un mijloc pentru ajungerea la un scop umanitar. Saũ cu alte cuvinte scopul însoțirii este: „îmbunățirea stărei morale și materiale a membrilor și mai ales a câștiga banii gata prin creditul împrumutat și comun a membrilor,“ de altă parte a da ocasiune pentru așezarea capitalelor spre fructificare care adese-orî zac prin lădile plugarilor fără se aducă folos.

Pentru plugarii înterul cel mai vițal este: ca se pôtă prin înțelepciune și lucru rădica productivitatea pămîntului. Noi cu durere trebuie se vedem chiar la plugarii noștri din țară fără a face deosebire de limbă, religiune și confesiune care sunt talpa țerei, cu câte greutăți trebuie se lupte, chiar din lipsă, că pămîntul nu produce atâta roadă, câtă ar puté se producă, și asta își are înțelesul în aceia împrejurare, că nu scie se exploateze în favorul seũ puterea și materia pămîntului. De altă parte fórte puțin se ocupă cu isvórele de câștig laterale cum sunt: pomăritul, stupărit, metă-sărit saũ împletirea de corfe, coșuri și pălării de paie, care tóte sunt ca nisce rămurele a unui arbor roditor.

Pămîntul, cu puțină excepțiune se lucră cu multă

negrijire; zama de gunoiu care prețuește milióne este lăsată se o ducă vâlcelele de prin sate, pe pămînte unde s'ar face fên și otavă se sufăr gături, corciuri și petrii, în alte locuri mocirlele și lacurile fără nici un folos cuprind întinderi mari de pămînt; mai în alte ținuturi unde văile curg printre pămînte sunt lăsate rîturile să se usce și piară plantele de secetă, fără ca economul se folosască apa și se ude rîtul, care ar da iarbă, bogată și fên înbelșugat, care în ȕilele nóstré este atât de prețios.

Lenéa adese-orî face pagubă și totdeuna lipsă și sërăcie, multe dîmburi și coline stau pustii pe care pomii dar mai ales stejarul, ulmul și bradul ar poté se înfrumșeteze aceste locuri sterpe. Pe lângă văi și lacuri rēchită și loza s'ar poté cultiva în așa măsură că sate întregi se lucre preste iarnă la unelte trebuin-
cióse. Legumēritul, din care Sasii au isvor de venit fórte însemnat, și cu care cutrieră rēsăritul Ungariei și Transilvaniei, și le vënd tot printre români; — la noi nu e băgat în sémă. Pregătirea pālăriilor de paie care la alte popóră dă miș și miș de florini și care se lucră preste iarnă la noi, mare parte este lucru necunoscut. Torsul și țesutul care era podóba căseii române și fala muerei, astăđi pe lângă unele orașe începe a fi lăsat la o parte, sub cuvânt că mai ieftin se pot cumpăra pânza din bolte, decât să se plătescă lucrul? Pe acele timpuri când muerea folosea vremea torcënd și țesënd dimpreună cu fetițele ei pe toți căsenii din casă îi îmbrăca cu albituri tari mai călduróse și mai frumósă, astăđi apoi asta vreme se perde fără a câștiga ceva, macină timpul cu povești și minciuni apoi plătesc lucrul altora. Pânza cumpărată din mașine este slabă se cumpără ieftin dar se rumpe iute și trebuie cu mult

mai multă, două trei rënduri, până din pânză ține un rënd atâta vreme, așa este adevărit că totuși costă mai mult.

Mergând așa ajungem acolo, că perdem isvórele de venit chiar atunci, când se măresc și dorințele noastre sociale, trebuințele personale și datorințele față de dă-rile statului. Unii părăsesc agrii părințesci și lasă nelucrată moșia din sat, apoi alérgă ca dilerii pe la cele orașe, unde consumă tot ce câștigă, ba chiar vënd moșia, care este un fundamânt tare, care înfățoșeză un capital și pe care înstréinatul ar puté trăi de sine stătător. Așa alérgă la oraș unde își bea și măncă puterea care îl făcea proprietar și membru folositor în sat și patrie, apoi întră de slugă se ducă jugul până unde are putere, apoi ajungând la ceva neputință pierе sub gardurile orașului său prin spitale, unde sfîrșindu-și dîlele îl duc la grópă ca pe un animal.

Sunt numéroși și de aceia care cad jertfă cămătarilor nemiloși, din mreja cărora bun e Dumnezeu, dacă pot scăpa în întreaga vieță. Nu sunt puțini pe sate de acei usurari, cari putând pune smícul câte pe o familie, pe aceia o sug și se îngrășe din sudórea ei. Așa necădurile sporesc și tot mai mare lipsă este de ajutor, tot în acésta măsură crește puterea și potestatea acestor cămătari prin care țin sub cătușile bunului plac poporul.

Din cele înșirate se vede apriat, că poporul trebuie rădicat la cunoscința economică, trebuie ambiționat și deșteptat la puterea și tăria ce însuși represintă prin proprietățile și averile sale, trebuie a stîrni în dînsul curajul și dorul de însoțire, prin care se pot ajutura prin puterile împrumutate. Este adevărit și aceia, că în unele state, unde poporul plugar n'a fost în stare a se rădica din propriile sale puteri, acolo statul a venit

în ajutorul poporului, dar' noi cu durere trebuie se recunoscem că la așa ceva nu putem spera, câtă vreme o stăpânire vitregă cârmuesce; ci suntem avisați numai la puterile noastre.

De altcum ori unde s'ar da poporului lipsit ceva ajutor, acela pururea trebuie se fie dat prin muncă și nici când ca milă; de o parte că se învață la lene, de alta că ajutorul de milă poate știrpi și ucide chiar ambiția poporului. Dă poporului sănătos lucru și neputincioșilor elemosină. Asta este regula morală, apoi așa este dat ajutorul de lipsă, cu rezultat bun și demnitate personală. Chiar statul voind a da pâne, unde poporul se luptă cu neajunsurile și fόμεa, deie brațelor lucru, reguleze fluvii, zidescă fabrici, facă drumuri bune, acésta este calea adevărată prin care se poate împărți mijlocul de trăiū unui popor lipsit, dar nu elemosina.

Intre mijlocele prin care se poate ajuta poporul în trebuințele economice locul de frunte îl ocupă băncile sau societățile de credit și cassele de păstrare, care din precauțiunea ce trebuie se fie față de creditori, pe care nu-î cunosc decât abia prin mijlocitori, le împune anumită rezervă. Cât pentru depozite se află cu mult mai departe în centre, decât singuraticii se pótă ajunge cu ușorătate se-și pótă aședa filerii adunați, vremea și calea care ar costa cheltuele, împedecă poporul a ajunge se pótă avé cruceri păstrați. Mai înstrăinează poporul dela depozite, credința că aflând auctoritățile că dinșii ar avé bani depuși și pentru aceia ar fi îngreonați cu dări.

Cât pentru împrumuturi poporul poate cu greu a ajunge la dînsele; de o parte că se află în depărtare dela satul lui și așa perd mult timp până pot ajunge la împrumut, li se fac drumuri multe, perd țile de lucru, care împuținază venitele; dar' tot odată măresc perde-

rile și sporesc datoriile. Direcțiunea băncei trebuie se aibă înfurmările trebuincioase fără cari nu pôte risca banii, așa trebuie să se înformeze ori dela antistia comunală ori dela alt încredințat, acestora poporul trebuie se deie ca recunoscință pentru recomandare, cât de puțină remunerațiune. Adese-ori unde este ceva pismă între persóne, — cum durere aceste slăbiciuni omenesci nu sunt rare, — acolo și cei mai onești proprietari abia pot ajunge la împrumut. Aceste tóte sunt greutăți adevrite, care numai prin însoțirile comune a poporului din sat se pot delătura.

Maî nainte de tóte trebuie, ca conducătorii poporului preoții, învățătorii și înteligența se deștepte poporul deplin ca se-și cunóscă însuși starea lui îngrijitoare, ca așa cu voința aceluia se fie scos din abisul necazurilor. Luând la aprețiere seriósă starea de compătimit în care se află poporul îngreunat prin povórele ce trebuie se le pórte pentru susținerea statului și dările comunității: deloc nu ne putem mira, dacă poporul desperat se dă în brațele sortii la beuturi, și prăpădiri sub cuvintele: „tot a tãta.“ În multe ținuturi de ale nóstre, poporul desperat de multele povóre, s'a dat de pradă și cuprins de păcatul nepăsării se aruncă repede fără calcul, în brațele cheltuelilor care îi grăbesce ruinarea. În asemenea stare destul de îngrijitoare numai însuși poporul pôte se-și ajute prin voință firmă și puteri unite, urmând porunca scripturii: „Ajută-te că și Dumnezeu îți va ajuta.“ Este datorința statului ca se reguleze sarcinile publice până la anumit grad ca acele se fie suportabile, dar până s'ar puté face acest lucru nu este iertat ca cei apesați se negligeze a se îngriji de sórtea proprie. Apoi însuși statul este ca medicul ne expert care nu scie face diagnosa, că în loc de vindecare pôte mări morbul. Așa în țilele nóstre

chiar sunt două păreri cu care se crede a pute scăpa poporul din greutățile ce îl apasă: lărgirea creditului ca pe o avere să se deie împrumut mai mare decât jumătate prețul; iară a doua împrumutul ieftin. Prima părere nu ajută ci poate deschide numai cășițele capitalului, ca esundarea undelor se străbată pe întréga proprietate; a doua cu împrumutul ieftin va spori dorul de a fi dator și va trage la sine mulțimea ca o pasere din colivie pe altele libere pe cleiul robiei. Statul numai prin reducerea dărilor și îmbunătățiri economice poate ajuta poporul, celealalte combinări și experiență sunt menite a sclavișa, dar a nu elibera. Cu puteri unite se pot isprăvi multe și de atari lucruri, spre ce puterea singuraticilor ómenii este cu mult mai slabă.

Când ne cugetăm despre îmbunătățirea sorții poporului agricol, aflăm că mijlocul cel mai puternic este banul, așa trebuie se formăm atari însoțiri de unde plugarul se aibă materia prin care se își întocmescă pământul spre fructificare, din și prin mijlocirea materiei se isprăvesc cele mai multe și grele lucrări în lume; așa se poate ușura și sórtea desperată a muncitorilor pământului. Adecă isvorul cel mai curat și sănătos, de unde se poate poporul ajuta sunt însoțirile de credit răsărite din obârșia lui.

Nici cu atâta nu s'a făcut încă destul, dacă însoțirea este întemeiată și are poporul creditul îndemnat, ci trebuie ca însoțirea se lucre la un scop bine hotărît, ca se întrebuințeze împrumutul tot în întreprinderi economice care aduc și răsplătesc ostenéla ca se desvólte productivitate, și nici când se nu se prădeze cu ușorință. Aici este punctul cardinal al creditului, și nu în câștigarea de bani ieftini, poate fi chiar fără camătă împrumutul, dacă acela nu se întrebuin-

țeză ca se aducă folos, tot rău sfârșit are pentru împrumutător.

Însoțirile trebuie se fie educative, ca se crescă poporul ca se scie folosi împrumutul spre înaintarea economiei și fericirea sa. Mai ales adunările membrilor sunt împrejurările date, unde se pot desbata de amănuntul, toate mijlocele prin care se poate realiza în modul cel mai deplinit scopul însoțirii. Aici se dă ocaziune ca conducătorii firești a poporului se-l învețe și desștepte. Aceste adunări a însoțirilor de regulă se țin Duminecă după amădădi, când poporul dela sate și de altcum căercă puțină distracție după ostenelele unei săptămâne. Chiar și din acest punct de vedere al educării poporului, sunt de lipsă aceste însoțiri, căci la adunările băncilor mari nu pot lua parte, fiind-că în dânsele ei nu sunt membri și de altcum acele se află departe de dânșii și nu pot contribui la cultivarea plugarului. In eceste adunări sătesci poporul își descopere mai cu ușorătate atât sciința cât și necazurile sale. Chiar din asta cauză sunt neapărat de lipsă însoțirile rurale de credit, ca între membri se fie plantată încrederea împrumutată, ca prin sfătuire frățască să se pótă scuti de necazuri.

Aceste însoțiri sunt un mijloc puternic de a planta moralitatea și cumpetul în satele noastre. Poporul se trage dela crășme, dela cărțile de joc și alte petreceri și desfătări păgubitoare, și se duce la adunări, la școlă sau în alt loc. Acolo se ține sfatul despre economiă și toate mijlocele prin cari se pôte duce mulțimea și singuraticii, la stare de prosperare și înflorire, prin muncă și asudare. Se vorbesce de industriă, neguțetoria sau măestria cum ar puté prospera în sat, își cresc apoi ómenii trebuincioși pentru toate aceste profesiuni din sat adecă din mijlocul lor.

De altcum este deplin adevărit, că bună starea intelectuală este în cea mai strînsă legătură cu cea materială, ba aceste două atît sunt de crescute una în alta, încât cunoștința intelectuală pururea este condiționată dela ce materială. Așa cine n'are mijloce de ași crește copii la școli și meserii, pot fi aceia cei mai înțelepți săteni; dar nici cînd nu vor puté aduce atîta bine pentru viața publică socială, cîtă jertfă aduc cei crescuți cu multe cheltueli, fie chiar cu talente mediocre.

De altă parte lipsa și sērăcia este isvorul celor mai înfiorătoare crime și pēcate, în sērăcie cresc ca într'un pămînt bogat, tóte patimile josnice, care desbracă ființa făcută după asemenarea lui Dumnezeu, de frumșeța sa și o face mai josnică ca dobitocele. Dacă putem mări ambiția și dorul în sērăcime pentru calea spre bună stare, trebuie sē-i tindem ajutorul cu sfatul și banul apoi așa putem reforma și nobilita moravurile multor rētăciți, cari nu sciū încātr'o se-și îndrepte pașii, prin ajutor și sprigin se pot fericii. Prin puțin ajutor adese-orî se pot întări atît moralmente cāt și în starea materială o mulțime de persóne. Prin ajutorul dat stîrnim adese-orî sîrguința și păstrare, lățim vîrțuțile, căci cel ajutorat ȃice: strēinul se înteresēză de starea mea acela îmi dă sfatul și spriginul material se mē pot rădica din miseriă, óre eū se nu mē îngrijesc pe mine însumi?

Aceste sunt adevēratele mijloce prin care se pot străforma moravurile spre mai bune, se póte străforma societatea spre mai bine, se pot mai ales comunele nóstre rădica din apatia nepăsērii. Pe acēsta cale a însoțirilor putem forma o mulțime de familii, putem duce poporul cātră îndestulare.

Din experințe m'am convis, că prin puțin sprigin material se pot duce la fericire mai multe familii. Cu

împrumutul unii însoțiri pe acții din satul Chiuzbaia în timp de 2—3 ani am făcut cu moșioră și căsuțe vre-o 10 familii sărace din Satul nou de sus, și Teuții de sus, care păreau a fi avisate, că pururea se le fie partea vieții calea și drumul. Așa li-s'a câștigat vatră și căsuță cătră care îi légă o plăcere, prin acésta li s'a pus un mic fundamînt pe care pot zidi bună starea mai departe după hărnicia lor. Tot în acest mod s'a cumpărat multe părechî de boi ca din schinderi ce era păreche să se facă. Apoi, vaci, porci, și clădiri pentru aceste, tot pe asta cale s'a putut face. Însoțirile crescute din cōpsele și obîrșia poporului, pot se îl renască economicese.

Apoi este sciut, că cu cât trebuințele omului se măresc, cu atâta caută înțelepciunea după isvórá, care se pótă îndestuli dorul fericirei. Trebuințele sunt îndemnul spre lucru și asudare, sunt învățetorul care moral și materialmente silesc omul a cerca calea pe care se pótă afla împlinirea dorințelor.

Economia este sciinta adevărată care nu poftesce jertfă, abnegațiune și muncă preste putință tot ce cere este o chibzuială și istețime luminată, pentru interesele proprii a fie-cărui om. E drept că sciința economică combate: lenea, privilegiile, monopolurile și favorurile; dar dela nime nu poftesce ca se nu profite de sciința, desteritatea și invenția sa. Sciința economică pretinde ca omul se profite de tóte împrejurările ca pe cale onestă se realizeze prin deosebite mijlóce prin cari se sporéscă bună starea personală, care dă îndestulire și fericire.

Partea I.

Drepturile și datorițele membrilor.

Cercul de activitate al însoțirii.

Aceste însoțiri la început se estindéu pe un cerc mai larg dela 2—6 sate; dar s'a constatat fórte repede că cercul mai estins nu este deplin corespundător de a puté realiza și ajunge scopul acestor însoțiri. Fiind membrii din mai multe comune n'a putut lua parte la adunări, direcțiunea a întimpinat greutăți la împărțirea împrumutului, că n'a putut cunosce toți membrii cu privire la purtarea morală și starea lor materială, nu s'a putut uni deplin nici cu deosebitele cerințe și pretențiuni a comunelor, n'aă avut chiar nici local destul de mare, unde la adunările generale se pótă lua parte câte 6—10 sute de membri. Aceste și alte împrejurări aă adus la aceia convingere pe membri, că aceste însoțiri trebuie construite la un cerc mai mic, așa ca tot satul se aibă însoțirea sa proprie. Unde pot aduce hotărîri după cum poftesc împrejurările lor locale și economice și póte lua parte la adunările generale fie-care membru din sat.

Esperința a adevérit, că numai atunci póte trece însoțirea preste miezuina satului, dacă numărul sătenilor ar fi atât de mic încât n'ar puté forma o însoțire. Locuind membrii într'un sat, aă deosebite ocasiuni unde pot vorbi și schimba idei saă a se înțelege despre afa-

cerile însoțirei cum sunt: ieșitul din biserică, la înmormântări, pomene, care sunt tot atâtea conveniri unde pot vorbi despre înaintarea însoțirei. Insași legăturile familiari, vecinătatea sunt tot atâtea împrejurări, de unde se pot cunoște deplin stările membrilor. Apoi aceste cunoștințe sunt neapărat de lipsă, că numai așa se pot întocmi și corege moravurile rele; de altă parte a se da ajutor unde lipsa este mai mare.

* Comunele mai preste tot forméză o familie în cerc mai larg, în asemenea cerc cu plăcere primesc membrii și garanție împrumutată, cunoscându-și deplin caracterele, sîrguința, voința și starea materială. Prin aceste întruniri mai răstrînse cei mai avuți sprijinesc și își dau sîrguința ca se rădicesc pe cei mai sêraci, orî că le sunt vecini, orî nêmurî, orî lucrători de casă, de care au trebuință.

De altă parte unde este vorba de garanția împrumutată, acolo nu se pot face nisce întreprinderi mai îndrăsnețe, nu se pot espune la perire nici un singur crucer; dar asta cerința numai așa se pôte ajunge dacă atât împrumutătorii, cât și garanții, chizeșii, sunt deplin cunoscuți. Scopul principal de a moralisa poporul ca se folosască împrumutul cu rezultat bun, încă numai așa se pôte ajunge, dacă nu se vor da împrumuturi, fără acolo unde se arată și dovedesce apriat spre ce voiesce ale întrebuița. Creditele date ómenilor prădători, leneși, ușoratici, bêutori, în loc de-ai ajutora strică pe respectivii. Aceste însoțiri pe unii ca aceștia îi respinge dela împrumut fără nici un motiv, sub vorba: „nu sunt bani.“ Aceste împrejurări la întemeierea însoțirii sunt a se spune apriat, că cine pôte fi membru cine nu, cine pôte spera se i-se deie împrumut cine nu. Abatere dela astă regulă nici când se nu se facă, căci

dacă s'ar face ar pute servi ca un cas de precedință care pôte îngreuna conducerea întregii însoțiri, ba pôte degenera la ruina totală: lege este dela care abatere nu se dă.

În fine cu cât este însoțirea restrînsă între țermuri mai înguști, cu atâta este și conducerea afacerilor mai simplă și mai ușoră. Mai ales în acest punct întimpină aceste însoțiri cele mai mari greutate, de o parte că prin sate nu află persóne destul de vërsate în aceste afaceri, de altă parte numai așa putem aștepta, ca cineva să se jertfescă a conduce afacerile însoțirii fără nici o plată, dacă însoțirea care se mișcă în cerc mai restrîns, nu dă mult de lucru. Cât pentru stările nóstre particulare, instrucțiunea de lipsă la conducerea afacerilor, o putem câștiga prin ajutorul bun-voitor a băncilor din deosebitele provincii saú ținuturi, unde la fie-care se află diregători și comptabili cu deplină cunoscință.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Primirea membrilor în însoțire.

Luând hotărîre împrumutată că vom întemeia însoțirea, dacă am statorit cercul pe cât pôte să se estindă, trebuie a statori și aceia, că cine pot fi primiți de membri în acésta însoțire. Însoțirea în rîndul prim trebuie se lucre pentru delăturarea sërăciei, adecă mai nainte de tóte se deie modru și putință ca și cei mai în slabă stare materială se pótă întra ca membri în tovarășie. Mai ales se fie luată la prețuire buna purtare morală și sîrguința celor mai sëraci din sat, ca acestora încă se li-se deie spriginul posibil ca se pótă fi și ei membri. Aceștia chiar așa ca alți ómenî fruntași primesc asupra lor garanție, că din munca đilnică cu sudóre și sîrguință va plăti ratele regulat.

Cu privire la acest punct s'a făcut o obiecția, că adecă fiind luați mulți ómenî mai sëraci între membri,

acea cu vremea prin majoritatea lor ar pute da la o parte pe cei mai avuți din fruntea conducerii, ca așa ei se pótă ajunge la conducere. Asta se pótă se fie și așa; dar e sciut că tot acolo este încrederea mai mare unde este proprietatea mai multă adecă averea, și de altcum poporul pe sate dă mult pe frunțașii și avuții satului. Se presupunem însă casul că ar fi și așa, ca cei mai cu puțină avere se ajungă în fruntea însoțirii, atunci ei garantéză ca membri din direcțiune cu tótă averea lor. Dar staū totuși sub controla cea mai aspră a celoralaltți membri, încât nu pot face nici cea mai mică iregularitate, pentru care ar pute fi dați la o parte din fruntea însoțirii.

Nici nu este sfătos a lega dreptul de a pute intra în direcțiune de anumită proprietate, fiind-că la membrii din direcțiune și comitetul de revisuire, nu atât averea, ci mai mult caracterul firm și moralitatea nepătată trebuie se formeze acel grad, prin care pótă intra cineva în aceste comisiuni împreunate cu grea răspundere. Mai ales pe sate se pótă întêmpla, ca chiar pe cele mai deștepte persóne se le eschidem dela conducere cum e: preotul, învățătorul, notarul saū alți inteligenți, care pótă n'au atâtă proprietate, ca unii dintre plugarii din sat.

De altă parte aū datorința morală cei mai avuți proprietari, a se pune în fruntea acestor însoțiri, căci din averea lor proprie nu jertfesc chiar nimic, ci numai ajută prin depunerii la înaintarea însoțirii, încât pot și vréu se mărescă cercul de credit al acestor institute. Acest ajutor măresce vađa avuților și iubirea celor mai sëraci, cari cu óre-care recunoscința primesc ajutorul dat pentru rădicarea stărei lor materiale. Acest ajutor este o legătură fórte prețiosă care duce clasele avute la mulțămirea celor mai lipsiți, și pe aceștia din urmă

moralmente îi face se recunoscă, că în viața socială este chiar lipsă și de proprietari fruntași. Este încântător a vedea și adunările generale, unde oameni deștepți, avuți și săracii se sfătuiesc împrumutat despre binele comun. Acesta iubire împrumutată este întruparea preceptului divin: „iubesce pe de aproapele tău ca pe tine însuși.“

De câte ori nu se întâmplă în viața de toate zilele, când averea celor mai avuți oameni din comună dela unii trece la alții, proprietatea fiind mișcătoare se schimbă. Adese-ori unii dintre cei săraci prin sîrguință și păstrare se rădică, alții dintre cei bogați scapătă: prin morburî, mórte, foc sau alte nefericiri. Dacă cei cu stare bună au stat în ajutorul acelora ce s'au rădicat, aceștia ajungînd la stare bună se nesusesc a fi recunoscători față de cei ce odată bine le-a făcut, sau chiar față de familia acelora. Dacă n'ar pute altcum, atunci prin căsătorii și măritisuri dovedesc mulțămirea sau recunoscința.

Și nic se aude, că numărul celor săraci crește pe zi ce merge, și așa greutățile comunelor și alte contribuiri publice se împărțesc tot pe mai puținii indiviși, încât abia le mai pot suporta. Chiar din asta cauză trebuie se lucre într'acolo cei mai avuți, ca să se sporască proprietarii din sate, că așa greutățile să se împărțască între mai mulți. Aceste însoțiri au menirea și datorința a spori numărul proprietarilor din comune.

Precum pot fi spre folos în aceste însoțiri cei avuți, tot asemenea membri prețioși sunt preoții, învățătorii și alți pricepători din comune; dar mai vîrtos aceia în mâinile cărora este încredințată păstoria spirituală și răspîndirea culturii. Aceștia au chiar datorință și un mare interes de a câștiga încrederea și iubirea poporului, prin ce atrăgînd cătră sine poporul, li se ușurază

împlinirea sarcinei de a pute păstori și deștepta poporul cu mult spor și rezultat îmbucurător. Cu deosebire pentru cler aceste însoțiri au o ponderosită deosebită.

Vădând poporul că părintele pe lângă sfaturile morale, pe lângă preceptele curat spirituale, mai poate da și pâne fiilor săi, ca se-î facă plăcută și fericită și partea materială: pot planta cu un efect admirabil preceptele religiunii. Dacă vom cerca cu destulă înțelepciune, dacă vom scruta serios decădița socială, vom afla că sărăcia este isvorul celor mai multe rele ce bântue și ține poporul încătușat în cele mai grele suferințe și îl duce în molul immoralității și decădiței.

Mântuirea și scăparea poporului, care înotă în valurile grele a lipsei și sărăciei, încât abia mai poate trăi, este o chemare atât de măreță și umanitară, care numai prin munca clerului se poate deplin lecu. Aceștia cu tărie și abnegațiune trebuie se iee în mâni vîsla se scotă din valurile undelor luntrea cu poporul la un liman de toți dorit. În adunările acestor însoțiri preoții pot da multe povețe care din amvon nu se pot, aceste adunări au se fie o școlă a vieții, unde poate pregăti pe singuratici pentru două lumi: sufletescă și trupescă.

Fie-care membru care întră în aceste însoțiri, numai atunci se consideră de membru dacă a scris statutele, orî înaintea alor doi martori a făcut dechiarățiune că întră în sînul însoțirii, atunci se consideră a fi intrat și se scrie în cartea membrilor.

Perdere drepturilor de membru.

Fie-care membru are drepturi care le poate perde numai prin abdicere, mörte și depărtare din cercul însoțirii. Mai departe își pot perde drepturile când s'ar ivi cele diuse în § 11.

Fiind însă că aceste însoțiri anume aū de scop scóterea membrilor de sub cămătari, ar fi să se întroducă în statute că și acel membru se-și pérdă dreptul de a mai fi în sînul însoțirei, care ar fi pe ascuns cămătar saū ar da sprigin contra statutelor la cămătari. Lipsa acestei dispoziții din statute, că eschiderea cămătarilor este o cerință fórté fundamentală, s'a dovedit cu multe esemple. Voind însă a lupta cu rezultat contra usurarilor, cu aceia trebue a rumpe orî-ce legături, de altcum s'a constatat, că cele mai mari greutăți le în-tîmpină însoțirile contra usurarilor din partea unor membri. Care pe ascuns iaū împrumuturi și fac legături cu usurarii prin ce îi întăresc ca se pótă lucra la dărîmarea însoțirilor. Nu sunt rare ocasiunile, când poporul de prin sate în lipsele mari alérgă pe ascuns la usúrari și cu fágădueli pe tóte ce are se rógă de împrumut, cu deosebire unii, care sunt datorî mai în multe lături și se află într'un fel de agonie. Aceștia tot după împrumuturi alérgă, până odată cad jertfă aceluia. Unii ca aceștia mînați de lipse ajung între doi saū trei usurari, dintre cari nimene nu-î mai póte scăpa, căci tot lucrul îl fac atât de ascuns, încât în unele casuri nici chiar muerea datorașului saū consêngeniî nu sciū, prin ce mol înótă cel dator. Atâta alérgă și perd vremea cu umbletele după împrumuturi părăsînd lucrul, până-ce se cufundă tot mai tare în mol unde lipitorile de usurari lenea și o nădejde greșită că prin împrumut se va puté mântui îl înmormêntă.

Trei greșeli fórté mari sunt în vieța poporului sătén care îl duce în totala ruină. Intâiū îndată ce în-tîmpină ceva greutăți în vieța, fie prin ceva datorii saū ceva nefericiri, desperéză încât nu scie încătro se apuce se afle mântuire. A doua nepăsarea saū indiferentismul

când disgustat de grijile lumesci se pune la băute prin cele crâșme, părăsesce lucrul prin ce tot mai tare se cufundă în necazuri. A treia tănuirea și ascunderea stărei faptice în care se află. Adese-orî se întîmplă că un necaz de totului mic, după închipuirea celui care se află în dînsul îl vede gigantic, — care îl face de totului desperat că n'are scăpare, — de și cu puțin sprigin se pôte mântui.

În asemenea casuri sîngur numai preotul cel bun pôte da lecuirea cea mai sănătósă, căci cătră dînsul îl mână chiar desperarea: în necaz fii alérgă cătră părinți. Fórte natural, că un preot trebuie se vadă, se scie și se cunósă deplin tótă turma sa. Unul ca acesta pôte mântui fórte ușor persónele desperate, dacă a fost fericit a cunósce réul destul de vreme. Apói este fórte ușor a afla asta stare simtómele sunt: încunjurarea ómenilor din sat, înstréinarea de biserică, petrecerea în crâșme în dí de lucru, negligerea economiei, nepăsarea cu sine și familie, alergările în sus și în jos. Unii ca aceștia sunt pradă în mánile usurarilor.

Despre tótă ținuta lor pôte observa preotul desperarea și o consciință fórte dubiă, persecutatul de greutatea doresce se pótă afla scăpare, scut sau ajutor; dar rușinea îl reține dela descoperire sinceră. Indată ce preotul observéză pe óre-carele individ dintre parochienii sêi semnele înșirate, se caute anumit ocasiune ca să se pótă pune la vorbă cu parochianul sêu, care îi va mărturisi părintelui sufletesc cu tótă încrederea starea în care se află. Persóna împinsă pe marginea prăpastiei pôte fi adese-orî mântuită, cu fórte puțin ajutor. Cu deosebire se căștíge preotul încrederea poporului prin fapte și esemple. Ajutorînd undeva nici când se nu se scie din rostul lui, că pe cine cum l'a scutit și ajutat,

nu se fălescă sau laude, ci lase că cel ajutorat, și scăpat se vorbescă, nu cumva chiar descoperirile fără folos se înstrăineze dela sine încrederea comună a poporului. De pe amvon adese-orî se deștepte și lumineze pe turma dată lui spre păstorire, cu cuvintele Ecclesiasticului: „Fiule, fără sfat nimica se nu faci, ca se nu îți pară rău după faptă.“

Drepturile și datorințele membrilor față cu însoțirea.

Aceste însoțiri după cum sunt clasificate, după lege formeză o firmă de neguțetorie, în care membrii participă cu anumite părți. Tot odată sunt îndatorați membrii însoțirii conform legii de neguțetorie din a. 1875 art. XXXVII § 226 a susterne statutele și lista membrilor din însoțire la tribunalul regesc pe a căreia teritor se află acesta însoțire, pentru-ca să se semneze firma și tot odată statutele se fie întărite cu clausula de aprobare care o pretinde legea. Fiind aceste însoțiri prin lege dechierate de neguțetorie, s'a creșut din partea unora, că fie-care membru din însoțire are drept a controla tótă lucrarea însoțirii, a căuta cărțile, computul, epistolisarea în orî și care timp.

Lucrul însă nu stă tocmai așa, membrii au drept a întrebuița cea mai aspră controlă, acesta se întemplă însă prin anumite comisiuni. Membrii aleg presidele, cassarul, direcțiunea și comisiunea de revisiune, tótă lucrarea și controlarea cade în sarcina acestora, care sunt datori a garanta cu tótă averea despre acurata conducere a însoțirii. N'ar fi lucru destul de înțelept a lăsa ușa deschisă, ca fie-care membru când voiesce se pótă face controla directă, prin acesta adese-orî certele și deosebitele diferențe personale ar da pretext spre cele mai urîte neplăceri. Are însă drept fie care membru în

adunarea generală a pofti dela conducătorii însoțirii, ca se-î răspundă la unele nedumeriri, saū și la unele întrebări care privesc prosperarea orî degenerarea aface-rilor însoțirei. De acest drept se pôte folosi fie-care membru din însoțire, fără ca se i-se pôtă face împutare. Fie-care întrebare trebuie se fie predată cu multă onóre și fără patimă, se nu vateme demnitatea însoțirii.

Garanția împrumutată.

Dintre tóte una și cea mai mare greutate, care a dat privilegii la grele dispute se află a fi în sistemul întemeierei acestor însoțiri rurale garanția împrumutată, încât membrii din însoțire pentru îndatoririle societăței conform statutelor trebuie se garanteze cu întréga avere. Sub acésta garanția este de a se înțelege, că pentru ne-regularitățile care s'ar ivi în sînul societății, lipsindu-se societatea de o parte óre-care de capital, aceia este a se restitui în părți egale de cătră membri; dar numai atunci dacá direcțiunea și comitetul de revisiune, care sunt în primul rënd respunđetóre n'ar avé destulă avere pentru acoperirea părței înstréinată. Acésta garanția mai mult este însă în principiū decât în praxă; asta însă este fundamîntul și tăria însoțirilor.

Garanția împrumutată nici nu pôte forma ceva greutate într'un sat unde persónele sunt cunoscute, unde în comisiuni se aleg tot ómenii cei mai avuți, atât în direcțiune cât și în comisiunea de revisiune; — adecă nisce indiviđi în care cu toții se încred că sunt ómenii de caracter. Este în interesul bine-priceput al acestor însoțiri, ca se fie câștigați cât este cu putință în fruntea conducerii institutului de credit, tot ómenii avuți saū cu caracter nepătat. De altă parte din o însoțire unde nu s'ar duce trebile destul de acurat, fie-care

membru p^ote rep^ăși din ^{în}soțire și nu dur^ăz^ă garanția decât pentru timpul din acel an care a rep^ășit.

T^ote ^împrumuturile și cheltuelile se fac după cum hot^ărește direcțiunea, fără scirea acesteia nici se pot lua nici nu se pot da ^împrumuturi. T^ote afacerile sunt controlate de comisiunea de revisiune, care tot la 3 luni caută t^ote protoco^lele, contractele, și ține în evidenț^ă pretensiunile ^{în}soțirei. Ac^ăsta ^îndat^ă ce observ^ăz^ă c^ă unde-va ^ore-care sum^ă n'ar fi destul de asigurată prin datoriș sau chizeși, p^ote hot^ărⁱ abdicarea capitalului său poftesce asigurare și mai bun^ă. Dar nici nu se p^ote presupune c^ă vr'o 12—14 indiviđi care a luat asuprași sarcina se servesc^ă fără nici o l^éf^ă, și care sunt r^éspond^ători cu t^ot^ă proprietatea lor, se fac^ă ceva ^{în}str^éinare din bunul ^{în}soțirei, prin ce s'ar ruina total. Poporul dela sate cu mult se teme mai r^éu de perderea averei, care a c^ăștigat-o cu mult^ă trud^ă, osten^él^ă și sudorⁱ, decât s^ă se lase a fi dus în iregularit^ăți.

De alt^ă parte ^{în}soțirea nu p^ote ^{în}tra nici ^{în}tr'o ^întreprindere fără hot^ărⁱrea direcțiunei, baniⁱ se ^împrumut^ă tot numai la membri, aș^ă este chiar eschis^ă orⁱ-ce p^ăgubire. Mai trebuie se lu^ăm în considerare, c^ă dob^ânda după cum se sporesce se tot adauge c^ătr^ă fondul de rezerv^ă, apoi unde direg^ătoriⁱ nu se pl^ătesc, unde divi^denda nu este mai mare, decât cam^ăta pl^ătind^ă după depunerⁱ, acolo fondul de rezerv^ă p^ote ușor se ^{în}tr^éc^ă capitalul de ^{în}soțire. Apoi conform statutelor acest fond nu se p^ote ^împ^ărți nici odat^ă, decⁱ garanția ^împrumutată nu ^{în}v^olv^ă nici o r^éspondere preste putinț^ă. Dar și de altcum pracs^ă de care trece preste patruđeci de anⁱ a dovedit, c^ă în decursul acestei vremⁱ nici un cas nu s'a ^înt^êmplat, c^ă ^ore-care-va dintre membri pentru garanția ^împrumutată se fi suferit și cea mai mic^ă pagub^ă. Aș^ă

este lucrul foarte acurat dovedit că garanția împrumutată este tăria acestor însoțiri, și tot odată asigurarea că membrii nu pot fi păgubiți.

Pentru depărtarea miseriei din comune, unicul mijloc sănătos sunt aceste însoțiri, prin care poporul slăbit și gârbovit de greutate, prin unire și înțelegere împrumutată trebuie se pună ban lângă ban, umăr la umăr, ca totă camăta ce o dă în mâni străine se trecă prin însoțirea lui, de unde pururea îi rămâne și lui câte un picur de venit, din care cu vremea va pute prin puterile proprii, să se scuture de multe greutate.

Părțile fundamentale.

Sub părți fundamentale se înțeleg cuatele sau părțile pe care trebuie se le plătescă fie-care membru, din care apoi se compune capitalul fundamental al însoțirei, acesta sumă se plătește deodată sau în rate.

Prin aceste părți se adună la oaltă mai multe puteri și se unesc pentru realizarea unui scop, la care țintim și voim a ajunge chiar, prin classa cea mai de jos a poporului, ca ei prin conlucrare împrumutată să se pótă ajutama. Dacă acesta classă din popor are dorință și voință ași îmbunăți economia și starea materială, cu drept cuvânt se pôte aștepta ca fie-care membru cel puțin cu atâta forță se contribuie la întemeierea însoțirei, cu câtă se pôte începe lucrarea sau se pôte pune fundamîntul, pe care în viitor va trebui să se zidescă instituțiunea. Din asta causă se poftesce ca să se deie modru fie-cărui sătén ca și prin contribuiri mărunte se pótă plăti aceste părți. Prin acesta se îndemnă la cruțare și se răsădesce în voința acelora ambiția de progres. „Ambiția rădică societățile, căci aceia ce o aū caută a se deosebi de ceialalți ómeni prin muncă, prin

istețime sau vitejie. O națiune de ómení fără ambițiune este o națiune mórtă ȃice: I. Ghica.“

Cât se póte se fie dedați membrii la termine, prin ce chiar în economia lor casnică încă se vor nesui a se face punctuali, care este o regulă prețiosă pentru înaintarea economică. Mai ales să se pună mare grije pe partea morală, care este chemată a întări și fundamentul material, și tot odată a întemeia legătura de iubire care trebuie se fie între membrii însotirii.

Pentru statorirea vremei când să se plătescă ratele este bine dacă după împrejurările locale se pândesce chiar acel timp, când poporul are ceva isvórá de venite, ca chiar prin acésta se-í dăm și tindem ocasiunea de a fi regulat în plătiri. Acest timp póte fi împărțit în septămâni sau jumătate de lună, trebuie a ținé samă cum se oferesc membrii a plăti, căci așa nesuesc a ținé cont și de cuvântul dat. Din punctualitate și observarea terminelor de plătire se pot studia ușor membri singuratici, de ce valóre aú se fie pe viitor. Cine nu voiesce a plăti rata în terminul de dînsul ales, chiar nici după provocare, acele n'are putere morală, cine nu póte răspunde acela n'are puterea materială, care două împrejurări este bine ale cunósce.

Poporul dela sate în multe locuri are avere destulă le lipsesce însă banii, n'aú capitalul învîrtibil sau crucerul. Câte odată aú bani mai mulți când vënd vite, bucate sau nutrețe, de altă dată abia affi cruceri în casă. Mai ales ȃilerii care câștigă cu cele două brațe prețul muncii, în timp de iarnă abia aú crucerii pe sare. Chiar din asta causă ar trebui lățite lucrurile din industria casnică, ca poporul se póta avé câștig și preste iarnă. Aceste împrejurări locale sunt tot atâtea cerințe de care trebuie se ținem samă când voim a întemeia

aceste însoțiri. Cât se p^ote puterea de a sili pe cineva a fi regulat în plățirea ratelor trebuie se fie executată prin puterea morală.

În fine nim^enui se nu i-se conc^edă a av^e mai multe părți fundamentale decât una, nu cumva egalitatea ce trebuie se fie între membru și membru se fie r^esturnată, prin un asemenea privilegiu.

Sunt de lipsă aceste însoțiri și pentru aceia ca se dedăm poporul ași pune sub păstrare fructificătore, puținele capitale adunate și păstrate din deosebitele sale economisări. Adese-orî prin comune staū miî de florenî fără se aducă proprietarului numai cât de puțin venit. Așa d. e. cineva adună banî din an în an pentru ca se p^otă cump^era cu data ocașiune o proprietate de 4—9 sute florenî. Acest individ ne știind unde și când i-se deschide ocașiune ca se p^otă cump^era, nu dă banii împrumut ci îi păstrează ascunși pe fundul lădii, din ponderosa cauză; că atunci când va av^e chiar lipsă de banî gata, nu îi va put^e primi îndată dela creditorî. Fiind însă însoțirea în comună aceste capitale se vor păstra în cassa însoțirii, de unde se vor put^e rădica atunci când va pofți trebuința.

Insoțirea va spori prin împrumuturi capitalul s^eu fondator atunci, când va av^e trebuința de banî, care se-î împărțască între membri. Așa d. e. dacă s'ar vinde în comună saū în vecinătate ceva proprietate mai mare, care membrii însoțirii doresc a o cump^era, ca se o împărțască între sine saū se fie a comuneî, prin împrumuturi vor câștiga-o.

Partea II.

Statutele.

Proiect de statute pentru Însoțirea de credit și economii din:

I.

Scopul, numirea și mijlocele.

§ 1. Scopul Însoțirii este îmbunătățirea stărei morale și materiale a membrilor și a face aranjamentele trebuincioase în această direcțiune, mai ales pentru agonisirea de bani gata prin creditul împrumutat și comun al membrilor.

Conform legii comerciale din 1875 art. XXXVII, § 223: Sub Însoțire se înțelege o societate compuse din membri cu număr nețermurit sau limitat, care însoțire se înființează cu scopul spre a ușora creditul membrilor, pe lângă negușetoria comună, că așa se potă înainta prin conc lucrare împrumutată venitele economicele a celor asociați.

De această categorie se țin:

- a) Însoțirile de anticipare și credite;
- b) pentru câștigare de materii brute, ținerea de magazine comune, sau însoțire pentru cultivarea comună a productelor;
- c) de consum;
- d) de edificat;
- e) și societăți de asigurări împrumutate.

În aceste însoțiri nu pot fi permise persoane demoralizate, ci dacă ar și fi așa trebuie se li-se lase a ști că odată trebuie să se îndrepte și numai apoi pot intra în sînul însoțirii. Lăcomia ca însoțirea se potă

avé cât de mulți membri, ca capitalul fundațional se crească, ar derima o adevărată cerință a însoțirei moralisarea. Și dacă cineva ar avé orî câtă avere, dacă purtarea lui nu este corespunzătoare cu scopul însoțirii fiind: bețiv, suduitor, concubinar sau usurar, până nu s'a corespunzător și nu și-a espiat pata, nu pôte fi primit în mijlocul celorlalți membri.

§ 2. Însoțirea pörtă numele (firma) de
. cu reședința în comuna

Firma se va semna prin subscrierea presidentului și cassarului său a unui alt membru al direcțiunii anume destinat spre acest scop sub firma pusă cu stampila sau scrisă cu mâna.

Însoțirea se înființază deocamdată pe timp de . . . ani.

§ 7. Conform dispozițiilor din această lege pentru semnarea firmelor prescrisă, tribunalele conduc registre de neguțătorie anumite.

Aceste registre sunt publice și se pot cerca orî prin cine. De pe aceste însemnări și alăturatele acelora se pot lua copii, și acele sunt a se estrada în copie legalisată orî și cui.

Semnarea firmelor și modul cum sunt a se conduce acele se vor regula prin o ordinațiune deosebită.

Ordinațiunea aici amintită s'a dat în 1875 1 Decembrie sub Nr. 26,922. III. § 7.

§ 3. Fondul trebuitor se va agonisi:

- a) prin cotisațiunile (taxele) membrilor Însoțirei;
- b) prin elocările de bani cu dobândă;
- c) în urmă prin împrumuturile ce le face însoțirea pe lângă garanția solidară a tuturor membrilor.

În acest loc trebuie se facem amintire despre capitalele corporațiunilor, care cu deosebire merită atențiunea noastră. Stările finanțiare a fondurilor culturale

din centrele episcopesci și baniî bisericilor, adecă capitalele: fundaționale culturale, fondurile de pensiuni, cultul public, capitalele bisericilor și școlélor.

Aceste fondurî după instituirile de astăđi, tóte se manipuléză în centre și baniî bisericesci scolarî în comună. Aceste capitale se daŭ împrumut pentru fructificare după un sistem vechiŭ, așa ca capitalul să se plătéscă deodată și usura în tot anul. Dar acésta manipulare este în detrimentul, atât a corporațiunilor, cât și a singuraticilor. Corporațiunea nu își primesce usura regulat, iară cel ce a împrumutat nu póte plăti capitalul în rate, așa că scăđénd capitalul se scadă usura. Mai ales împrumuturile din sate făcute din baniî bisericilor, adese-orî daŭ privilegiŭ la grele certe, pismă, invidiă și lățesc discordia, încât unii din sătenî aŭ împrumut cu sutele, la alții nu le ajung nici cu florenii. De o parte că manipulatorii se bucură dacă aŭ capitale date în sume mari la ómenî mai avuți, prin ce la facerea rațiunilor aŭ mai puțin lucru, de altă parte vėd deplin asigurate capitalele. Așa capitalul cu sutele stând anî de đile la unii, firesce că nu pot ajunge în vreme de lipsă cu florenii și la alții. Așa d. e. câte un sătén mai în stare bună are luați 500 fl. mâne vine altul și cere 20—40 fl., dar nu i-se dă că nu sunt.

Chiar fondurile diecesane împărțite în aceste însoțiri ca împrumuturî, și baniî bisericilor ca deposite, aceste capitale pot ajuta miî de comune. Apói atât fondurile cât și bisericile aŭ cu mult mai bună garanție decât dând împrumuturî la singuraticî, unde adese-orî se perd atât capitalele cât și usurile.

Este prevėđut că din ratele ce se solvesc prin membri abia pot avé însoțirile ceva capital mai însemnat pentru ca se póta începe gestiunea. Așa însoțirea îndată după-ce s'a întemeiat, adecă i-s'a înprotocolat firma, are

lipsă de negoț de bani, cu care se pótă începe lucrarea, de regulă acești bani se câștigă prin împrumuturi. Dacă unde-va se adeverește, că tot începutul e greu, apoi aici este chiar așa, că lupta numai până atunci e mai grea până însoțirea póte ajunge la capital, de aici încolo tóte merg ca apa între cele mai regulate iazuri. Mai însemnat este, că creditele date acestor însoțiri nu sunt espuse la pierdere, clătinare, fiind că membrii însoțirei garantéză cu tótă proprietatea lor. În anii 1864—1866 și în 1870—1871 băncile cele mari și dela orașe din Germania se aflaū în grea crisă, cu resbelele ce trebuia se le póte, capitalele depuse se rădicaū în mulțime mare; dar băncile rurale chiar pe acésta vreme începură înflorirea. Mulți luând capitalele dela băncile mari așeza banii în însoțirile sătesci, unde vedéu mai asigurate capitalele. Atât hârțiile de stat cât și băncile mai mari în cursul resbelelor se lupta din greu, și depindéu dela reușitul aceluia; dar însoțirile rurale nu.

Fundamîntul însoțirilor sătesci este pămîntul, adecă acela dă garanția, apoi acela fie resbelele cât de crunte, pėrdă orî-care parte luptătoare, pămîntul nu se póte ruina, aprinde orî fura; acela pururea este de față. Așa garanția cea mai solidă este în fie-care însoțire rurală, care nu póte fi espusă la pericle de a-și perde capitalul său fundamîntul, fiind că acela este însuși pămîntul.

II.

Membrii, drepturile și datorințele lor.

- § 4. Cine voiesce a se face membru trebuie:
- a) se fie majoren și în privința morală nepătat;
 - b) se pótă dispune liber de averea sa;
 - c) se locuescă în comuna sau se aibă în comuna amintită avere reală.

§ 224. Însoțirea se privește de întemeiată dacă:

- a) s'a compus Statutele însoțirii;
- b) s'a semnat firma însoțirii în registrele de comerț.

Intrarea membrilor singuratici în sinul însoțirii, se face prin decherațiune în scris.

§ 226. Statutele dimpreună cu semnarea numelui a fie-cărui membru, sunt a se susterne la acel tribunal pentru semnarea firmei în registrul de comerț, pe cercul căreia se află însoțirile.

Inștiințarea făcândă trebuie se cuprindă următoarele:

1. datul statutelor.
2. firma și locul însoțirii,
3. obiectul întreprinderii,
4. timpul însoțirii,
5. modul cum s'a semna firma,
6. procedura cum se vor aduce la cunoștință anunțurile însoțirii,
7. amintirea, ce garanție primesc membrii pentru însoțire nemărginită, mărginită sau și dacă ultima s'ar estinde preste măsura satorită prin lege: se fie amintit și dominiul acesta.

§ 5. Intrarea membrilor în sinul însoțirii urmeză a se face prin subscrierea exemplarului original al Statutelor, care se află în păstrare la administrația Însoțirii.

Acésta subscriere îndatoresce pe fie-care membru a se supune dispozițiilor cuprinse în statute cum și hotăririlor statutare ale Însoțirii. Fie-care membru este îndatorat față de însoțire cu obligațiune nelimitată.

§ 227. Însoțirea este îndatorată deodată cu susternea statutelor a dovedi, că statutele s'a satorit în adunarea constituantă, și că s'a ales direcțiunea și comisiunea de revisiune.

Actul prin care membrii direcțiunei cer semnarea firmei la tribunalul competent trebuie se fie scris cu

mâna proprie saŭ în fața tribunalului, saŭ se fie susternul cu subscriere legalisată.

§ 228. *Însoțirea până nu i-s'a înprotocolat firma și nu s'a publicat oficios, nu se privesce de esistentă. Aceia care înainte de înprotocolare și publicare ar împlini afaceri în numele însoțirei sunt răspunđători personal și împreună.*

§ 6. **Fie-care membru e îndatorat:**

- a) a depune la întrare o taxă de înscriere fixă;
- b) a depune o parte fundamentală de 10 fl. la cassa însoțirei. Acésta parte fundamentală se póte plăti și în rate lunare de câte 1 fl.;
- c) conform dispușețiunilor mai jos urmēnde a primi garanția (chizeșiă) solidară pentru tóte sumele împrumutate din partea Însoțirei.

§ 231. *Membrii însoțirei întemeiată cu obligațiune nemărginită sunt datori a răspunde cu întréga lor proprietate, dacă din averea însoțirei nu s'ar poté suplini îndatoririle.*

Membrii însoțirei întemeiată cu obligațiune mărginită, încât statutele n'ar dispune altcum, sunt răspunđători numai până unde se estinde partea lor elocată pentru însoțire.

§ 233. *Cine întră într'o însoțire esistentă, este îndatorat a suporta tóte greutățile din naintea întemeierii.*

Orî ce obligațiune contrară cu acésta dispoșiție, n'are putere obligătóre pentru a treia persónă.

§ 334. *Incât statutele n'ar hotărî altcum, asemenea membri care și-au plătit tacsele regulat, nu pot fi constrînși de ceialalți membri sub titlu că ei ar fi plătit mai mult; se li-se facă restituire.*

Maî adese-orî se ieŭ împrumuturile dela băncile maî mari pentru cari însoțirea garantéază. Poporul ca se-și póta îmbuněțați starea sa materială economică are adese-orî lipsă de sprigin; dar maî ales de sîrguință și păstrare. Aceste însoțiri sunt întemeiate pentru lățirea sîrguinței, care dacă odată s'a putut stîrni în cineva

acéia îl duce tot înainte. De altă parte însoțirile dau îndemn la păstrare, încât orî-cine care a putut economisa puțină sumă grăbesce se o așeze în cassa însoțirei, de unde la vreme de necaz se o pótă scóte. Aceste însoțiri sunt chiemate a forma și lăți între poporul muncitor, două virtuți: sírguința și păstrarea.

Increderea poporului cătră însoțire o măresce mult hărnicia; caracterul și buna stare materială a bărbaților, care se află în fruntea însoțirei. Mai ales trebuie a păstra secretul ca dela fruntașii din capul însoțirei nimic se nu se pótă sci, cine câtă sumă are depusă, mai ales când se cercă se fie cuprinsă în ceva datorie, membrii din fruntea însoțirei se fie departe de a vinde secrete.

§ 7. Fie-care membru e îndreptățit:

- a) a lua parte la tóte hotărîrile însoțirei și a se folosi de dreptul de vot în adunările generale;
- b) a cere împrumuturi în bani gata din cassa însoțirei în condițiile statutelor;
- c) a lua din profitul curat partea anuală ce i-se cuvine după partea sa fundamentală.

Fie-care membru póte se își descopere părerile sale cu privire la progresul și înaintarea însoțirei, póte veni cu propunerî care țintesc sporirea venitelor și lărgirea cercului de activitate a tovarășii.

Câștigarea de mijlóce ca însoțirea se aibă pururea bani gata spre împrumutare, este datorința organelor încredințate cu conducerea. Putând economul ajunge pe cale scurtă la împrumutul, trebuincios, are prima dobândă. Nu este silit a alerga cale cu țile la orașe, pe la cărțile funduare, a câștiga datele de lipsă, apoi a sta pe la ușile unora și altora óre întregi, a mai duce și nisce daruri, a mai face făgădueli ca se i-se deie

împrumutul mai repede. Prin aceste însoțiri se cruță multă vreme prețioasă și sume de bani cu ofertele și remunerațiunii, care toate rămân de o parte; ultimile observări le am din experiență față de băncile străine.

Póte fie-care membru a pofti ca la timpul hotărît se i-se deie percentele ce i-se cuvin, despre care împrejurare direcțiunea, trebuie să se îngrijască ca să se esecute cu deplină ordine și acuratețã.

§ 8. Incetarea de a fi membru urmézã :

- a) prin repășirea de bună voie;
- b) schimbarea locuinței saũ perderea proprietăței nemisçãtore (§ 4 p. c.);
- c) mórte și
- d) eschiderea din însoțire.

§ 235. *Membrũ singuraticũ din însoțire aũ dreptul de a repãși pe lângã însinuare anticipativã și atunci dacã însoțirea s'ar fi întemeiat pe timp hotărît, saũ dacã ar fi având mai multe părți de neguțãtorie. Dacã timpul de abdicere și vremea repășirei n'ar fi satoritã prin statute, repășirea nu se póte face decât cu capëtul anului, dupã ce s'a însinuat abdicerea cu patru sèptemãnĩ mai nainte.*

Prin mórte încetézã a fi membru. Dar moștenitorii pot se între în locul celui reposat în însoțire, dacã nu i-ar eschide statutele.

Insoțirea póte eschide pe unũ membrũ din sînul seũ, în unele cause satorite în statute.

§ 9. Fie-care membru, care nu e dator însoțirii cu nici un împrumut își póte însinua eșirea din însoțire.

Eșirea trebuie fnaintatã direcțiunei în scris.

Acela care a eșit continuã a garanta creditorilor însoțirei încã un an întreg, pentru împrumuturile contractate de însoțire, pe când era membru și partea sa fundamentalã, i-se va înapoia dimpreunã

cu profitul ce i-se cuvine până la 31 Decemvrie a anului premergător, numai după trecerea unui an decând a eșit.

Dacă până la încuviințarea eșirei nu ar fi solvit partea fundamentală în sumă de 10 fl. membru care a repășit este îndatorat a solvi mai departe cotisațiunile lunare în cursul aceluși an.

§ 237. Membrii depărtați și moștenitorii aceloră, încât statutele n'ar dispune altcum, n'au drept la fondul de rezervă sau altă avere a însoțirii. Au drept însă la partea ce li-se cuvine din venitele anului de gestiune de pe timpul cât a fost membri.

Acésta parte de comerț, sau pôte și alte subvenții le pot pretinde, dela însoțiri cu obligațiune nemărginită moștenitorii aceloră: dela încheierea computurilor la termin de 3 luni; membrii din însoțiri cu obligațiune mărginită sau moștenitorii aceloră, numai după ce a intrat în vigóre prescripția din § 254, presupunând că până la acel termin nu s'a hotărît desființarea însoțirii.

Tot aceste norme au valóre și atunci, dacă membrul repășese din însoțire cu una sau mai multe părți ce are în însoțire.

§ 10. Reposând un membru, partea sa fundamentală respective moștenitorii și urmașii în drept garantéză încă un an pentru îndatoririle însoțirei. După trecerea acestui an, partea fundamentală se va înapoia moștenitorilor îndreptățiți dimpreună cu profitul ce se cuvine până la sfirșitul anului premergător.

§ 236. Membrii care și-a luat una sau mai multe părți prin cari s'a depărtat din însoțire, atât dînșii cât și moștenitorii față de creditorii însoțirii sunt răspundători pentru toate îndatoririle după cum se află stabilite în statute, care s'a contractat până la terminul repășirei, conform § 254 în cercul până încă n'a pășit la mijloc prescripția.

Adecă fiind însoțirile întemeiate pe garanția împrumutată, murind membrul partea sa stă bun pentru toate împrumuturile făcute prin direcțiunea însoțirei. Acesta garanție trecând anul în care a murit membrul încetă, și cine doarece își scote partea eredită cu dobânda ce vine după dînsa saŭ voind se pôte însinua de membru unul dintre moștenitori.

Din punctul de vedere economic, aceste însoțiri pentru comune și poporul din dînsele sunt neprețuit de bune. Adese-orî omul cel mai bogat are lipsă de ajutor pe cîteva zile saŭ săptămâni, avênd în sat banca de unde pôte împrumuta nu este silit a alerga prin orașe mai pe la cei jidanî după câți-va florini, care apoi ieŭ o camătă îngrozitoare.

Așa fie-care poporan din sat are o datorință față de sine a fi membru în aceste însoțiri, căci dînsele îi sunt ajutorul și spriginitorul în cas de lipsă. Cu deosebire în casuri de căsătorii, înmormântări și zidiri află împrumutul de lipsă în apropiere.

§ 11. Membrul se va eschide din însoțire:

- a) dacă n'aŭ solvit cotisațiunile satorite în § 6, și dacă, deși dojenit a rămas în restanție cu două rate lunare;
- b) dacă a fost pârît la judecătorie pentru neplătirea unui împrumut primit dela însoțire saŭ dacă un cavent (chizeș) a îndurat pagubă din pricina lui;
- c) dacă s'ar fi perdut dreptul de dispunere asupra averei sale;
- d) dacă a fost osîndit pentru o crimă saŭ un delict provenit din inmoralitate saŭ din lăcomie de câștig, și dacă aŭ fost judecat saŭ pedepsit pentru transgresiune de felul amintit.

In casurile de sub c) și d) înapoierea părții fundamentale urmază a se face după un an. Membrul eschis garantază în cursul acestui an pentru îndatoririle însoțirii.

Din conținutul acestui § aflăm stabilită punctualitatea care în toate lucrurile omenesci jăcă o mare rolă, cu deosebire însă în afacerile de comerț și economie bine întocmită, este o cerință neîncunjurăveră. Adese-orî o sîngură oră în economie este un capital, o sîngură și pierdută când se adună recolta, pôte se ruineze total venitul dintr'un ram de economie. Grâul, fînul sau alte cerințe economice dacă vor fi lăsate pe câmp, când vremea este bună să se adune, apoi vină ploii și timpuri rele, este pierdută ostenela de o vară.

După cum s'a mai amintit membrii din însoțire trebuie se fie pururea ómeni onesti, așa îndată-ce unul sau altul s'ar abate dela calea virtuților, s'ar face prădător, înșelător sau trândav ca se-și pėrdă averea, nu mai pôte fi membru, adecă nu pôte avé loc între membrii cinstiți.

Tot asemenea care prin judecătoria civilă a fost judecat ca criminalist: ucideri, jefuiri, furtișag, usurar, orî pentru fapte inmorale, trebuie se fie eschis din însoțire, ca se nu vateme demnitatea aceleia.

III.

Agonisirea mijlócelor bănesci și întrebuintarea lor.

§ 12. Partea fundamentală depusă de către membri rămâne proprietatea lui și i-se va cuita pe contă deosebită.

Adecă fie-care membru primesce cuitanță care îi servește de adevărînță că a plătit partea la care s'a îndatorat.

§ 13. Suma de câte 10 fl. formeză partea fundamentală a fie-cărui membru, după care se împărtesce și dobânda.

Nici un membru nu poate se poșadă, decât o singură parte fundamentală.

În sistemul inventat de Raiffeisen marele iubitor al poporului agricol, partea asta fundamentală este stabilită anumit cu 10 fl. ca așa se fie egalitate deplină între membri. De aici s'a pus asta hotărîre în statute.

În zilele din urmă s'a pornit în Ungaria și Transilvania un curent foarte mare pentru întemeierea însoțirilor de credite agricole, statutele acestor însoțiri, din mai multe puncte de vedere se abat dela sistemul prezentat în această scriere. Așa un membru poate avea mai multe părți fundamentale, nu poate ieși din însoțire până ce în locul său n'a însinuat alt membru, repășind din însoțire se detrag din părțile sale fundamentale 10% pentru fondul de rezervă.

Aceste însoțiri care se întemeiază prin comune toate stau sub supravigherea centrală a „Bancei de credit“ din Budapesta. Atât în alegerea direcătorilor, cât și în adunările generale la compunerea bilanțului și cu un cuvânt în totă gestiunea stau sub controla băncei centrale. Având lipsă de împrumuturi, bani li-se dau din centru, având depozite prea multe băncile sătesci, capitalele se transpun pentru fructificare la banca din centru. Preste tot s'a înființat sub conducerea contelui Károlyi Sándor până astăzi în timp de 7 luni preste 300.

Aceste însoțiri pe lângă scopul lor curat material și de comerț mai au și altă menire. Precum ori-care capital voiesce a domni, așa și banca de credit centrală doresce a-și pune scaunul și în mijlocul nostru. Noi față de această tendință n'avem decât se ne ferim se

nu fim sclavii altora, ci noi se ne întemeiem băncile noastre rurale. Acestora apoi vom sci ale deschide și noi centrele de lipsă. Nu vorbele dar faptele sunt lucru înțeleptului.

§ 14. Cât timp cineva rămâne membru nu pôte scóte din cassa însoțirei partea fundamentală. De asemenea nu pôte dispune asupra părții fundamentale cât timp acésta se află în cassa însoțirei.

Orî-ce cesiune, zălogire, saũ altă însărcinare a părții fundamentale este oprită față de însoțire. Părțile fundamentale servesc însoțirei în prima linie drept garanție fără nici un efect.

Adecă membrul n'are drept așî pofiti partea sa de bani în cas de lipsă, ci numai împrumut pôte cere. Nu pôte scóte banii plătiți ca parte fundamentală din cassa însoțirei, numai atunci dacă a repăsit din însoțire.

Așa cine ar vinde partea sa fundamentală, orî ar pune-o în zălogire, și cine ar primi așa ceva, despre tóte aceste însoțirea nu pôte lua cunoscință, câtă vreme cine-va este membru persóna sa este cunoscută înaintea însoțirei și prin partea sa servesc garanția și dacă ar fi înstrăinat biletul părței sale fundamentale.

§ 15. Părțile fundamentale garantéză în același timp pentru tóte îndatoririle însoțirei. Intru cât averea activă a însoțirei nu ar ajunge se acopere datoriile se vor lua în ajutor mai întâiũ fondul de rezervă și în linia a doua părțile fundamentale.

In § 15 se arată până unde și cum se estinde garanția fie-cărui membru pentru îndatoririle ce a luat asuprași însoțirea față de alte persóne și corporațiuni. Se arată gradul cum urméză garanția, când adecă însoțirea n'ar fi în stare se își pótă plăti datoriile sale,

atunci mai întâiu se vor acoperi aceste îndatoriri din fondul de rezervă și dacă nici acela n'ar fi îndestulitor din părțile fundamentale.

Acest cas este prevădut pentru formalitatea și esactitatea de a preveni răul, se poate însă prevedea cu deplină siguritate că așa ceva nu poate urma. Unde manipularea și conducerea însoțirii se află în mâni curate și grije bună, acolo ne putem aștepta la prosperare și nici când la ruină și risipire.

§ 16. Când se vor fi întrebuințat toate părțile fundamentale, pentru acoperirea datoriilor însoțirea se privesce ca desființată.

Dacă s'ar întrebuința spre acest scop numai o parte a părților fundamentale, fie-care membru trebuie, — ca se potă esista însoțirea și mai departe, — se întregescă partea sa fundamentală suplinind astfel suma perdată.

În acest paragraf este încât-va asigurată durabilitatea și trăinicia însoțirii, că și dacă ar ajunge la starea ne așteptată și ne dorită totuși, voind mai mulți membrii îi pot asigura existența.

§ 17. Fie-care membru poate solvi partea fundamentală, în loc de rate lunare de câte 1 fl. deodată adecă 10 fl. când intră în sînul însoțirii. De asemenea fie-care membru poate solvi partea fundamentală în rate lunare mai mari ca de 1 fl.

Aici în statute se hotăresce că rata lunară se fie câte de 1 fl.; dar adunarea generală poate ficsa și rată săptămânală de 20—25 cr. scopul este ca însoțirea se fie întemeiată, așa după cum poate poporul lua parte mai ușor la întemeiere. Apoi modul prin care se poate face mai ușor străbaterea în aceste însoțiri o hotăresc mai

mult împrejurările locale, pe care ale cunósce deplin, este sarcina celora ce se pun în frunte spre a întemeia însoțirea.

Deci ratele saú părțile, care trebuie se le plătescă membrii, pot fi și 10—25 cr. pe săptămână. Adevărata țintă trebuie se fie ușurarea modului, cum se pótă întra în sînul însoțirei și cei mai sêraci ómenî din comună.

§ 18. Profitul se va socoti în măsura ratelor solvite, nu se solvesc însă cît timp partea fundamentală nu va fi plătită deplin.

Membrii ieșiți nu sunt îndreptățiți se cêră din profitul anului în care a repășit.

Dobânda nu pôte fi mai mare decum este procentul, pe care îl plătește însoțirea pentru împrumuturile încuviințate.

Dobândile, care nu s'ar fi rădicat în curs de trei ani nici după soroc, trec în favorul fondului de rezervă.

Fiind banii o marfă a căreia preț se rădică și scade după vreme și împrejurări, este bine dacă se păstrează calea mijlocie, adevă nici ieftine nici scumpe se fie împrumuturile, ci să se țină de regulă calea firéscă. Banul dat preste măsură scump nimenea nu îl împrumută bucuros, dându-se mai ieftin concurența devine mai mare; dar valórea creditelor și respective a banilor scade. Putând forma un fond puternic de rezervă nu camăta, ci provisiile trebuie scaritate. Sub provisiu înțelegem spesele mai mărunte: pentru tipăriri, întârziare și timbre.

Atât la statorirea camatei cît și la provisiu tot déuna se fie naintea nóstră adunarea capitalului neatacabil, saú așa numitul fond de rezervă, care este o avere comună și nedespărțită, care servește de fundamînt

însoțirei și îi asigură trăinicia. Nici când însă se nu fie camăta sau provisiile pe rădicate în contul acestui fond, adecă însoțirea se nu purcédă cu hiperzel, ca se pótă rădica acest fond. In tóte afacerile să se păstreze cumpétul cuvenit și orî-ce lacomie se fie eschisă. Cât pentru mărirea fondului neatacabil sau de rezervă și așa este destulă îngrigire în statute.

Câștigarea mijlócelor materiale.

§ 19. Însoțirea agonisesce mijlócele bănesci, de care are trebuință, afară de părțile fundamentale (§ 12) prin elocări de bani cu dobândă, cum și prin contractarea de împrumuri pe lângă cambii sau obligații (contracte).

După cum este provédut mijlócele bănesci, care le câștigă însoțirea dela membri, prin părțile fundamentale, nici când nu pot fi îndestulitoare spre acoperirea trebuințelor curente. Așa aceste trebuie se fie acoperite sau prin depunerii sau prin luarea de împrumuturi dela băncile mai mari.

In asemenea cas însoțirea va lua împrumutul dela o bancă din apropiere unde va garanta întréga însoțire. Prin aceste împrumuturi băncile mai mari de o parte aș garante mai solidă, de alta parte li-se ușurează și gestiunile, căci în loc de a avé de lucru cu 10—80 inși aș a face cu o corporațiune, apoi mica diferență de venite, care ar rămânea din tipărituri și alte mărunțișuri, nu pot servi de cauză pentru ca băncile nóstre mai mari se nu vină în ajutorul comunelor, spre ale da mâna de ajutor la întemeiere de însoțiri rurale. Cu cât vor fi mai multe bănci rurale, întemeiate cu concursul și spriginul băncelor nóstre mai mari, cu atât va ajunge însuși creditul la o perfecțiune, și băncile mai mari nu vor fi

espuse la perderi. Aşa tóte împrumuturile vor aduce ródele dorite, şi bună starea va păşi la mijloc.

§ 20. Mărimea sumelor de împrumutat se statoresce prin adunarea generală. Statorirea se face din an în an.

Mărimea cametei de plătit cu facerea de împrumuturi se statoresce prin direcţiunea însoţirei.

Pentru poporul dela sate mai bun este împrumutul cu contracte saũ obligaţii de plătire. Împrumuturile pe lângă cont curent sunt întocmite mai ales pentru classa mai avută şi comercianţi, când ar avea lipsă de credite pe timp foarte scurt. Este consult că acest mod de împrumuturi se fie cât se póte de restrîns, şi trebuie se fie statorită mărimea sumei până la care se pot estinde aceste împrumuturi. Dacă cineva a împrumutat pe lângă cont curent şi n'a satisfăcut la timpul hotărît, este a i-se abdice împrumutul şi adus într'acolo se deie contract în regulă şi se amortiseze datoria pe lângă plătiri în rate.

În acordarea împrumutului se recere ca membrii se nu fie apreţiaţi numai după starea lor materială, ci se poftesce ca se fie luate în samă şi caracterul şi sîrguinţa lor. Că dacă împrumuturile se dau numai celor mai avuţi, atunci însoţirea nu îşi póte nici când realisa scopul, ca se ajute pe cei sëraci şi prin spriginul dat se îi rădice la o stare materială mai bună. Direcţiunea trebuie se petrecă cu bună grije starea şi mai ales tăria şi voinţa membrilor, şi se fie un sfătuitor bun. Mai ales faţă de sătenii sîrguincioşi, nésuitori şi păstrători se fie cu tótă bună voinţa. Se grijască mai departe de membrii mai prădători şi uşoratici, nu cumva se lăcomescă pentru aşedarea împrumuturilor, prin credite uşóre se le tindă ruina şi risipirea totală. Asta o pretinde

și buna administrare, căci acordând împrumuturi cu ușorătate și dacă este deplin asigurat suma prin chizeși, dar prădătorii nu țin termenele apoi așa se ivesc procese, care sunt în detrimentul însoțirii, căci se pot spori vrăjmașii instituțiunei. Împrumuturile să se deie unde însoțirea este asigurată că vor fi folosite cu sporiu. Să se țină tare la dicala: „ajută-te că și Dumnezeu îți va ajuta.“ Cine n'are voința și tăria ca se își potă ajuta însuși, acolo este foarte zădarnică tótă obosala însoțirei ca dînsa se potă ajuta. Poporul trebuie dedat a nu face secrete din împrumuturi, însoțirea se fie ca punga sau șerparul său de unde scóte banul și în tîrg, — ci din contră să se scie, că ce póte face un om sîrguincios că prosperéză și înaintéză prin împrumutul bine folosit.

Activitatea însoțirei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IV.

Oprirea afacerilor împreunate cu risic.

§ 21. Afacerile împreunate cu risic sunt cu totul oprite și nu se pot îndeplini prin organele proprii a însoțirei.

S'a đis că scopul acestor însoțiri este „îmbunătățirea stărei morale și materiale,“ pe lângă tóte aceste însoțirile nu pot fi privite ca nisce casse de ajutorare. Aceste însoțiri aű menirea a da mijlócele materialí ca se servescă un sprijin la rădicarea materială. De unde se poftesce ca împrumuturile care le dă însoțirea, se fie deplin asigurate, în așa măsură ca perderea se fie deplin eschisă. Din anumită precauțiune de tactică și dela cei mai avuți încă să se poftescă împlinirea tuturor condițiunilor pe lângă care s'a votat a se da împrumuturile, ca să se încunjure orí-ce suspițiune.

In observarea regulilor satorite de direcțiune, nimenea nu poftescă a i-se face excepțiune, fie cât de avut când cere împrumut, ori care membru, are datorință a observa tôte regulele. Asemenea li-se împune direcțiilor, că nici când și de voia nimănui se nu se abată dela statute și regulele satorite pentru buna administrare a însoțirii. Ori daū ori ieū împrumuturi, pururea se observeze ordinile și regulele, că numai așa pot duce la stare înfloritore însoțirea, și pot fi scutiți de eventualele perderi, neregularități și răsplătirea daunelor cauzate însoțirii din vina lor.

Imprumutul.

§ 22. Imprumuturi se pot încuviința numai pe séma membrilor și anume pe lângă obligații saū cambiū în regulă subscrise de primitor, doi chizeși saū pe lângă depunerea de valori (hârții de preț, aur ș. c. l.) saū pe lângă ipotecă.

Imprumuri se pot încuviința :

- a) pe timp mai scurt până la 1 an ; prolongirea pôte avé loc pe timp de 2 ani cel mult ;
- b) pe timp mai lung, până la 10 ani cel mult, în care cas împrumutul se va replăti în rate anuale ficsate, replătiri nainte de termină sunt îngăduite.

In scopul de a preîntimpina păgubirea însoțirii, mai ales când datorașul și chizeșii aū ajuns în stare, încât este periclitat împrumutul, acésta pôte se își reserve dreptul denunțării împrumuturilor nainte cu 30 de zile.

Cu privilegiul încuviințerei de împrumuturi se va lua în privire vrednicia de credit, scopul întrebuințerei capitalului împrumutat, cum și moralitatea aceluia, care cere împrumutul. Intrebuințarea trebuie și controlată.

După pracsă de până acuma împrumuturile se pot acorda saũ da după trei forme: pe termin scurt cu scãdēmēt de 3 luni, cu termin de jumētate saũ un an întreg și în urmă cu cont curent. Prin acēsta însoțirea pōte sta în servițiu deosebitelor classe. Un lucru se recere, că dela început ca împrumutătorii se fie dedați la ordine și punctualitate, deci însoțirea trebuie să se folosască de tōte mijlócele morali, că datorășii se-și plă-tēscă ratele și camăta la timpul statorit. Căt pentru timpul de replătire mai lung saũ mai scurt, daũ motivele pentru saũ contra împejurărilor. Cine cumpără avere nemișcătore adecă proprietate are lipsă de timp lung ca se pōtă cuita ratele; dar neguțetorul și meseriașul după cum vinde marfa de repede, așa trebuie se fie și terminul de replătire. Aceste termine după împejurări le statoresce direcțiunea, care trebuie se cunōscă vremea după ocupațiunea împrumutătorului, când pōte se plă-tēscă, deci așa îi va statori terminul.

În ce măsură cresce fondul de rezervă, tot conform aceleia se pōte lungi terminul de replătire. Ce privesce replătirea depositelor direcțiunea statoresce termine ficse. Rădicarea capitalelor elocate spre fructificare se face cunoscută însoțirei cu cât-va timp mai nainte, că așa însoțirea să se pōtă îngriji de vreme pentru adunarea banilor depuși. Trebuie se scim că este în interesul însoțirei se nu țină bani mai numēroși în cassă, care nu aduc venit.

Asigurarea împrumutului.

§ 23. Asigurarea împrumutului se va îndeplini așa, că însoțirea se nu ajungă în primejdie, de a nu le putē încassa.

Asigurarea urmēză a se face prin caventți, prin ipotecă saũ prin depunerī de valori.

Proprietățile ipotecate și respective proprietatea caventilor aŭ se represinte un preț cel puțin îndoit mai mare decât împrumutul încuviințând.

La votarea împrumuturilor trebuie observate toate formele urmate prin statute. Orî-care împrumut se fie asigurat deplin și adecă: pentru hârtii de valoare să se deie două din trei părți a sumei nominală, la asigurările hipotecari saŭ prin chizeși se pôte vota jumătate suma, cât represintă datorişul și chizeșii. Atât starea proprietăței celorra ce împrumută, cât și a chizeșilor este a se cerca în cărțile funduare. Tot cam la jumătate anul sunt de revăduț cărțile funduare și îndată ce însoțirea ar observa că i-se periclitéză unde-va împrumutul se își asigureze capitalul orî-că va abdice datoria, orî că va întabula suma împrumutată. De altcum sumele mai mari este consult a le întabula; dar dela 100 fl. mai jos, având destulă garanție datorişul și chizeșii, aceia pôte sta și fără întabulare. Costând întabulările mai multe cheltuele, este consult se fie încunjurate, încât iartă garanția împrumutătorilor, mai ales dacă proprietatea este deplină garanție.

Cheia a afla unde și la cine cum se pot da împrumuturile trebuie se fie cunoscința direcțiunei, care are datorință a se informa despre toate, și a ținé în mână toate firile despre starea morală și materială a membrilor.

Mai ales trebuie încunjurate față cu poporul împrumuturile pe cambii, fiind că aceste sunt legate de termine ficse și de timp hotărît, apoi plugarii neputând satisface li-se fac cheltueli cu protestele. Voind a plăti la termin fiind că nu ș'a putut aduna rata trebuincioasă, de regulă alérgă la altă bancă, și așa luând sarcina de

pe un umăr o pune pe celalalt, încât prin deseie schimbări de datorie odată se trezesce țăranul ajuns, că numai póte duce datoria și sub dînsa se ruinează.

Nici nu este consult a deda poporul la învîrtirea acestor hârtii, care poftesc anumită înțelepciune, cunoscință și pracsă.

Cumpărare de realități.

§ 24. Pentru cumpărarea de realități prin licitație judecătorească sau cu alte ocațiuni în scopul vînderei mai departe, atît cumpărătorul, care cere încuviințarea unui împrumut, cât și chizeșii săi trebuie se garanteze îndeplin solvirea prețului de cumpărare.

În acest loc merită deosebită aprețiere două jurstări, care vin mai adese-orî în vieța de tóte ȕilele a poporului și adevă: când are însoțirea se liciteze și când nu. Este de toți bine cunoscut, că neputînd face destul proprietarii sau posesorii de pămînt, unor îndatoriri se cere licitarea averei, pe care a fost întabulată dătoría, judecătoria dă loc cererei și hotăresce ȕiua de licitare a proprietăței. Poporul din sat în cele mai multe casuri, din causă ca se nu supere pe cel ajuns la nefericire sau se nu póta fi acusat cu lacomiă, și dacă are banii gata nu se înfătoșază la licitare și așa adese-orî averi de preț mai bun se vînd cu preț de nimică, care cad în mîni străine. Însoțirile trebuie se petrócă cu grije tóte aceste împrejurări, ca pururea averile se fie vîndute cu prețul ce ajung, că dacă se face așa adese-orî se mai póte mântui proprietarul, și nu este silit se ajungă pe uliți cu sóța și copii. Adese-orî din prețul total, orî din avere i-se póte scuti ceva bănișori, orî o parcelă de pămînt unde își póte pune

bietul om, un cuib de casă ca se aibă adăpost pentru sine și familie.

Sunt și atari casuri când chiar interesul celor ajunși sub sarcina licitarei poftesce, ca averea se nu fie deloc rădicată în preț, și atunci se cumpără prin înțelegere de mai nainte, cât se pôte de ieftină, și se transcrie pe soția saŭ copii datorașului. Apoi prețul depus la cumpărare se plătesce însoțirei în rate ca oricare împrumut. În asemenea casuri pentru aceia se transcriu proprietățile cumpărate pe soția saŭ copii respectivului, ca usurarii se nu pôtă urmări și mai departe pe datoriș. Dacă o avere licitată n'ar fi ajuns prețul ca tótă datoria se fie acoperită, atunci se pôte urmări mai departe procesul și îndată-ce pârîtul are proprietatea sa, aceia de nouă pôte fi pusă sub sequestrare și licitare. Pe asta cale până atunci pôte fi urmărit datorașul până și-a plăti tótă datoria.

Apoi alte realități se pot cumpăra ca se fie împărțite în părțile mai mici între membri. Tot asemenea se pot cumpăra sēmînțe de sāmînat, care cumpărându-se în cuantitate mare este mai ieftină, apoi se vinde la membri, aceste operațiuni sunt fôrte deosebite. Deóre-ce cercul de lucrare a însoțirei este destul de larg, de altă parte fiind-că conform statutelor și legei comerciale rēspunderea pentru tôte operațiunile în primul loc cade asupra conducătorilor, neapărat este de lipsă ca tôte organele administrative se fie deplin întroduse în tôte afacerile însoțirei. Toți trebuie se scie: cine a fost primiți de membri, cui i-sa dat împrumut și cine a fost eschis din însoțire. Orî care hotărîre pe scurt este a se lua în protocol, din care să se vadă și de și ce a lucrat însoțirea. Nicî o hotărîre nu pôte fi îndeplinită până odată nu s'a întrodus în protocol.

Lucrarea Însoțirei în alte direcțiuni.

§ 25. Pentru de a corespunde scopului indicat în § 1 din statute, însoțirea va întrebuința mijlocele sale bănești și pentru înființarea de tovărășii (de producțiune, vîndare, consum și economiă) dând membrilor care se însoțesc în tovărășie credite și împrumuturi și înlesnind prin organele sale propășirea tovărășiei. Tovărășiile nu pot se fie decât de natură economică, lucru de sine înțeles, garanțarea ce primesc pentru îndatoririle cad în sarcina tovarășilor.

De cumva cassarul însoțirei ar fi în același timp cassar în cutare tovărășie, atât afacerile cât și purtarea socotelilor aŭ se fie cu totul osebite, amestecul fiind oprit.

Presidentul însoțirei va căuta se preîntimpine neînțelegerile și procesele dintre membri și va veni în ajutorul membrilor, care ar fi nevoiți se porțe proces cu cei ce nu sunt membri.

La întemeierea unor tovărășii direcțiunea trebuie se fie cu deosebită grije. Tóte însoțirile de consum, producțiunii și vînzare sunt împreunate cu multe greutateți, până când sub conducerea sînguraticilor aceste înfloreasc, sub grijea însoțirei pot face daune. Sînguraticul are interes și își vede de profesiune; dar însoțirea nici când nu póte desvolta prin membrii săi acel zél, alipire și devotamînt cătră o întreprindere, care este a mai multora. Chiar din asta cauză însoțirea se pună la cale cât se póte aceste trei ramuri de întreprinderi prin sînguratici indiviđi căroră se le deie tot ajutorul material se-î țină apoi sub controlă, și în ce măsură răspund mai corect sînguraticii acestei încredințări, cu atâta

se li-se lărgescă cercul de activitate. Însoțirea pôte sta la sprijinul întreprindătorilor, ca un magazin bun; dar nu este consult ca dînsa să se neguțetorească. Formezeși neguțetori, industrieși și măestrii, pe care după hărnicia lor se îi spriginescă.

Sunt însă două ramuri economice unde însoțirea trebuie ca prin organele sale se vină în ajutorul membrilor. Așa când bucatele, cerealele sunt scumpe și poporul este silit pe lângă usura mare a cumpăra bucatele pe așteptare, bună oră când hecto litrul de grâu este 6—8 fl., și cucuruzul 5—6 apoi pe așteptare de 5—6 luni la popor se dă grâul cu 8—9 și cucuruzul cu 6—8 fl. În asemenea împrejurări pe lângă dobânda îndatinată însoțirea trebuie se vină a scuti poporul de usurarii nemiloși, care folosesc lipsa și neajunsul poporului spre al suge până la mēduă.

Tot acest ajutor se pôte da comunelor dela munți pe unde nu se produc bucatele decât în măsură fôrte mică. Unde cea mai mare parte a poporului sunt avisați a se provedé cu cereale din alte locuri, adecă sunt mai mult constrînși a consuma, în asemenea locuri se pot întocmi chiar magazine de păstrat cereale, însoțirea le pôte cumpăra tómnă cu preț mai ieftin, și preste iarnă le vinde membrilor cu preț moderat, ba mai pôte da și pe contracte unde află că este trebuință; dar nici când lăcomind la prea mare dobândă.

Acest lucru trebuie practisat și acolo, unde gerul, ghiata saũ altă calamitate a nimicît recóltele comunei, însoțirea trebuie să se nēsuescă a preîntēmpina lipsele.

Pôte însoțirea forma tovărășii de economie pentru câștigarea celor mai trebuincioase mașini de îmblătît, trierat, sēmînat, săpat, grăpat; tăiat șiscă și altele, care sunt de trebuință generală. Mai pot întocmi grădini de

pomărit sub conducerea învățătorilor dela cari vor pre-
tinde numai procentele sumei elocate, făcându-le, pentru
ostenelă anumite procente dela toți pomii, arborii și
legumele vîndute, apoi vor da membrilor cu prețuri
reduse: altoi, duși și arbori pentru plântat de pomi
și păduri.

V.

Administrarea Însoțirei.

§ 26. Afacerile însoțirei se administrează :

- a) prin direcțiune ;
- b) comitetul de supraveghiere ;
- c) adunarea generală
- d) și cassarul.

Intocmirea acestor însoțiri în fond este așa de
corectă, încât nici nu se află în asemenea măsură la
alte însoțiri. Direcțiunea hotăresce, cassarul împlinesce
hotărârile, Bcomitetul supravigitor Lcontroléază, adunarea
generală însă are controla și examinarea supremă preste
aceste afaceri, și hotăresce în afacerile care nu se țin
de cercul organelor amintite.

Inflorirea și prosperarea acestor însoțiri atêrnă
dela fericita alegere a conducătorilor, și aici este greu-
tatea cea mai mare ce întimpină întemeierea acestor
însoțiri, că în multe sate nu se află persoane destul de
pricepétore și caractere firme scutite de orî ce prihană.
Insușirea fundamentală trebuie se fie devotamîntul, ab-
negațiunea și lucrarea, apoi așa însoțirea va propăsi.

Cât pentru conducerea cărților nu se recere așa
mare pregătire, ci mai multă esactitate, apoi putêndu-se
face mai tôte scripturisticele pe tipărituri, se recere nu-
mai însușirea de a sci umple corect aceste registre.
Greutatea cea mai mare este încheierea conturilor și
facerea bilanțului; dar desvoltându-se însoțirea dintr'un

capital mai mic, nici aici nu este așa mare greutate. In ce grad cresc agendele, în acela se perfecționează și diregătorii.

Având noi mai în toate centrele băncile noastre de credit unde se află diregători și comptabili cu esamine, este ușor a merge la ei și a cere instruirea de lipsă. Fie-care bancă trebuie se lucre într'acolo, ca se formeze dînsa punctul central, unde se graviteze toate însoțirile rurale din jurul lor. Prin ajutóarele trebuincioase spre înaintarea însoțirilor, să se facă isvorul, de unde vor primi însoțirile trăinicia.

A. Direcțiunea.

§ 27. Direcțiunea constă din presidentul, vice-presidentul însoțirei și 5 membri ai direcțiunei în total din 7 membri.

Direcțiunea se alege pe timp de patru ani. Tot la câte doi ani ies trei resp. patru membri. Acei care au se iasă mai întâi se vor designa prin tragerea la sorți.

Pentru cazul că un membru al direcțiunei repășesce în cursul anului său ar fi pe altă cale împedecat a purta diregătoria, direcțiunea îl poate substitui prin o altă persoană până la adunarea generală viitoare.

§ 242. *Direcțiunea tot cu capétul unui pătrar de an este îndatorată a aduce la cunoșcința tribunalui numărul membrilor întrași și repășiți, sau părțile care s'ar fi abdis, cu începutul fie-cărui an în luna lui Ianuarie este îndatorată a susterne lista tuturor membrilor, cu arătarea părților cu care ieu parte în însoțire.*

In aceste însoțiri totă răspunderea despre gestiune cade în sarcina direcțiunei, din care cauză este bine ca se fie în dînsa mai mulți membri. Direcțiunea trebuie

se fie compusă din atâta membri, ca aceia se cunoscă deplin starea morală și materială și toate împrejurările împrumuturilor și chizeșilor.

În direcțiune sunt a se alege tot membrii cei mai cu vază, care au simț și judecată clară despre chemarea lor, care au ca scop binele membrilor și în comună s'a distins prin binefaceri, ajutorarea și spriginirea celor lipsiți, care nu se retrag a perde și puțină vreme, când trebuie se voteze, ci cu drag le place a lua parte la sfătuirile, care țintesc a înainta binele tuturor.

Este bine a încunjura alegerea unor membri în direcțiune, față de care poporul se pörtă cu ură, care s'a dovedit ca lacomi și locomitori la daruri și binefaceri străine, care ușor pot strica bună înțelegerea ce trebuie se fie în sînul însoțirei, și care pot înstrăina pe mulți dela intrare în însoțire.

§ 28. Direcțiunea reprezintă însoțirea față de judecătorie cât și față de alte persoane.

§ 218. Membrii direcțiunei, încât faptele saū negligința n'ar căde sub legea codicelui penal, prin tribunalul competent pot fi judecați la trei luni închisore :

1. când cu voia ar face arătări false cu privire la subscrierea capitalului fundator saū plătirea aceluia, când sustern statutele pentru semnarea firmei;

2. când din neglijința lor însoțirea preste 3 luni de zile n'au avut comitet de revisiune, saū acela n'au fost în număr complet;

3. dacă au purces contră legilor la satorirea bilanțului, saū dacă în ecspunerile făcute adunării generale sciind starea faptică a însoțirei fac arătări neadevurate, saū țin în secret asta stare;

4. dacă cu voia conduc fals protocoalele adunării generale;

5. dacă contrar cu § 161 câștigă acțiunile însoțirei saū dau împrumut pe dînsele;

6. când ar plăti părtașilor din capitalul fondator contra § 165 dividendă sau camată;

7. dacă n'ar chema adunarea generală în cazul prevăzut în § 187, neglijând a cere deschidere de concurs sau faliment;

8. dacă în cauzele rezervate adunării generale (§ 179) prin putere arbitrară fac abus.

Din cele dispuse aici prin legea comercială este deplin vădit, câtă răspundere trebuie se primescă asupra fie-care membru din direcțiune. Direcțiunea reprezintă cu putere delegată însoțirea în toate afacerile ei atât față de judecătoria, față de membri și de alte persoane. Fiind așa, se poftesce ca membrii din direcțiune se fie ómenii cei mai deștepți și luminați din sînul însoțirii, ca se pótă înfațosa cu deplină demnitate societatea.

§ 29. În scopul încuviințerei de împrumut, direcțiunea trebuie se țină ședințe regulate, cel puțin odată în fie-care lună. De asemenea va ținé ședințe de câte orî sunt a lua hotărîri, cum și la cererea a doi membri ai direcțiunei, orî la cererea comitetului de supravăghiere. Cererea se va înainta presidentului în scris și are se cuprindă scopul și motivele convocărei.

Direcțiunea póte lua hotărîri, dacă sunt de față mai mulți de jumătate dintre membri.

Hotărîrile se iau cu majoritate absolută de voturi. La cas de egalitate hotăresce votul presidentului.

Aici este hotărît apriat, când este îndatorată direcțiunea a ținé ședințe, când trebuie se țină ședință la cererea membrilor din comisiuni. Tot odată se prescrie cui se dá și cum trebuie pregătită rugarea, care are de scop a poffi ținerea de ședințe. Se spune și aceia, care hotărîre a direcțiunei are putere și cum trebuie se fie

luate hotărârile, și că atunci când ar fi egale voturile a presidentului decide. In orî-care comisiune membrii se aleg în număr fără păreche, că așa în casul egalității de voturi, presidele din comisiune se pótă prin votul său aduce hotărîre.

§ 30. Direcțiunea este îndatorată :

- a) a respecta întru tóte Statutele însoțirei și dispozițiile legii comerciale ;
- b) a se ținé la încuviințarea împrumuturilor în marginile statorite prin adunarea generală, a satori înteresele ce sunt a se solvi pentru împrumuturi și mărimea procentului pentru elocări cu dobândă, și a estrada documintele obligátore pentru însoțire ;
- c) a hotărî asupra primirei saú eschidereí membrilor, asupra tuturor venitelor și cheltuelilor, asupra împrumuturilor de încuviințat, cum și asupra cumpărării de realități ce sunt a se vinde mai departe, potrivit cu hotărârile adunării generale ;
- d) a supravighia și esamina gestiunea și socotelile cassarului și a îngriji elocarea cu dobândă a banilor gata ;
- e) a esamina bilanțul și computurile anualí a însoțirei.

§ 243. Direcțiunea se îngriješce despre conducerea regulată a cărților însoțirei, bilanțul examinat prin comisiunea de revisuire mai nainte de adunarea generală cu 8 zile îl aduce la cunoscința publică.

In asta publicare este a se face cunoscut numărul membrilor care s'aú aflat în însoțire la încheierea bilanțului, numărul membrilor întrați și ieșiți în decursul anului, cât și numărul depositelor părților abđise și celor escontate.

Direcțiunea este mai departe îndatorată, ca fără amânare se sustérná din bilanț un esemplar original tri-

bunului competent. Bilanțul odată publicat prin orî și care membru pôte fi privit.

§ 245. *Atât membrii din direcțiune cât și din comitetul de supravîghere sunt respunđători împrumutat, pentru corectitatea și esactitatea bilanțului.*

Direcțiunea se aibă de scop ajutorarea cu mijlóce și a celor mai sêraci membri, se caute cu deosebită grije a forma și rădica classa mai sêracă la bună stare. La împărțirea împrumuturilor se fie eschisă orî-ce parțialitate, și încât bună starea servesce de măsură pentru credite nedreptate se nu se facă. Dacă membrii mai sêraci aũ garanți, — mai ales când cumpără moșiă și casă, — împrumutul se fie dat și cu privire la starea chizeșilor, care cunosc deplin sîrguința, voința, puterea lucrătore a părținutului lor. Se fie eschiși dela împrumut: beutori, prădători, suduitori și toți înmoralii din sat, că numai așa se vor poté corege moravurile.

Acésta împrejurare mai mult se fie cunoscută din statute, decât direcțiunea se fie silită ale esplica singuraticilor causa din care nu pot fi împărtașiți cu împrumut.

Pôte avé cineva orî câtă avere saũ hipotecă, până nu s'a cores moralmente împrumut nu pôte primi, asta este școla moralisetore. Când direcțiunea votéză împrumuturi trebuie se fie cu grije, și cu privire la întrebuintarea aceluia, se sfătuiască pe împrumutători nu cumva se'și folosască capitalul împrumutat la ceva întreprinderi ușuratice unde își pot perde capitalul.

Atât la primirea cât și la eschiderea membrilor direcțiunea se fie fôrte precaută. Adecă să se deie modru și ocașiune ca se pótă întra și cei mai sêraci ca membri în însoțire. Nicî când nu trebuie luată puțința cuiva de a fi membru din causă că în presinte pôte este sêrac, căci vremea vindecă multe lipse prin voință tare și sîr-

guintă mare. Mai ales primirea membrilor se fie măsurată după purtarea morală și sîrguință.

Tot asemenea se recere înțelepciune și tact când ar fi să se aducă judecată pentru eschiderea membrilor din însoțire. Acésta eschidere să se facă cu multă precauțiune și numai atunci, când statutele adecă legea așa poftesce. Pe cel judecat la eschidere trebuie adus într'acolo, ca însuși se vadă apriat că însoțirea nu face alta, decât își esecută statutele. Cât numai se pôte și asta esecutare se fie démnă, din care se apară mai mult părerea de rău, că așa trebuie să se întêuple și tot odată direcțiunea se nu facă sgomot mare prin sat ci se fie tăcere, din care se reiasă că nu bucurie, dar părere de rău simte direcțiunea că a perdut prin eschidere un membru.

Asta trebuie să se facă așa din causă, nu cumva însoțirea se tragă asuprași pismă și ură. Este sciut că în comune fie-care om are legături de consêngenitate orî afinitate, apoi lovindu-se un membru din aceste legături, sunt atinși pururea mai mulți, din acest motiv esecutându-se pedépsa de eschidere, direcțiunea să se acomodeze după cum s'a amintit. Înțelepciunea adună și zidesce, dar împrudința risipesce și ruinează.

Datorințele presidentului.

§ 31. Presidentul însoțirei este îndatorat se ducă în deplinire afacerile ce i-s'au încredințat și adecă :

- a) a subsemna corespondința și a păstra sigilul însoțirei ;
- b) a se îngriji ca să se împărtășască tribunalului comercial competent orî-ce schimbare în personalul direcțiunei cum și hotărîrile pentru schimbarea statutelor ;

- c) a supravighia cu deosebire afacerile de cassă și socotelile, a face asemnările de lipsă la cassă și a întocmi cu cassarul bilanțul. La propunerea presidentului, direcțiunea poate încredința controlarea cassei unui alt membru, numai cât supravigherea mai înaltă rămâne în sarcina presidentului;
- d) a face invitările la ședințele direcțiunei;
- e) a purta presidiul în ședințele direcțiunei și adunările generale;
- f) a reporta în adunarea generală ordinară despre starea și mersul însoțirei.

Presidentul trebuie se aibă grije ca toate protocoalele, hotărârile și esecutarea acelor se curgă în cea mai bună ordine. Grijea cea mai principală a presidelui este: ca legea comercială și statutele se fie esecutate, de unde îi trebuie dexteritate și pătrundere. Datorința lui este, ca toate conclusele direcțiunei se fie esecutate corect și la timp cu deplină consciențiositate. Supravighiază totă activitatea cassarului și pentru controlarea aceluia, are un protocol în tocma ca a cassarului, în care însamnă toate sumele votate, împrumuturile luate sau alte operațiuni banale, fiind aceste sume induse în regulă, atâta controla este destul.

Conform statutelor presedintele presidază atât în adunările direcțiunei cât și în adunările generale. La acest oficiu se poftesce dexteritate și experință, de aceia în cele mai multe comune afară de preot și învățător abia se află alți indiviși apți de a purta acastă diregătorie. Sufletul însoțirei este presidele și cassarul, dacă s'a putut face alegere bună cu acești doi diregători se poate prevedé că însoțirea va progresa. De preside se alege persóna cea mai de încredere din sat. Presidele trebuie se

cunóscă bine legea comercială și statutele, și se scie bine conduce afacerile însoțirei spre înflorire, și a presidia cu tótă demnitatea.

B. Comitetul de supravighere.

§ 32. Comitetul de supravighere stă din trei membri și doi suplenți, aleși în adunarea generală pe trei ani.

Cercul de activitate și agendele comitetului de supravighere sunt normate în §§. 194—196 din legea comercială și anume comitetul de supravighere are:

a) se revideze pe an cel puțin de patru ori cassa și gestiunea întrégă să se încredințeze mai ales dacă:

1. saldul arėtat în cassa există aievia;
2. încheierea cassei s'a făcut totdeuna prin cassar și president;

3. protocoalele direcțiunei sunt purtate și scrise în regulă, dacă există asemnări despre venituri și cheltueli, dacă pozițiile registrelor conglăsuesc cu asemnările și hotărările direcțiunei și dacă există cuitanțe în regulă despre tóte cheltuelile;

4. dacă sunt estradate în regulă contractele și documintele datorișilor și dacă există deplină siguranță în ce privesce pretensiunile;

5. dacă valorile depuse ca zălog (amanet) există și dacă mărimea lor este îndestulitoare;

6. dacă cassarul a dat cauciune în suma statorită.

§ 194. *Comitetul de supravighere trebuie se fie compus cel puțin din trei membri.*

Acėsta comisiune primadată se alege pe un an, după aceia pe trei ani.

Membrii din comitetul de supravighere prin adunarea generală se pot schimba ori și când, pe lângă susținerea și escontentarea unor pretensiuni.

§ 195. Comisiunea supravighitoare controlează mersul afacerilor în toate ramurile, din această cauză au drept ași câștiga informările de lipsă, pot examina cărțile însoțirii, registrele și cassa ori și când.

Comisiunea de supravăghere este îndatorată a examina computul anual și bilanțul, și propunerile care tractează despre împărțirea veniturilor, în tot anul trebuie se le reporteze adunării generale. Fără acest raport adunarea generală, nu poate aduce hotărâri meritorie cu privire la împărțirea dobânzilor.

Dacă comitetul supravăghitor în decursul lucrării oficiose, observă unele dispoziții contrare cu legea sau unele neglijințe ori abuzuri în detrimentul însoțirii, este îndatorat a conchema îndată adunarea generală.

Comitetul supravăghitor afară de cele mai sus amintite, nu poate fi însărcinat și cu alte afaceri.

§ 196. Membrii comitetului de supravăghere sunt îndatorati cu restituire împrumutată, dacă nu și-ar împlini datoria din § 195.

Comitetul de supravăghere are o menire destul de frumoasă, și cercul său de activitate este pe cât de larg pe atât de însemnat, după cum se poate vedea din statute și legea comercială. La formarea acestui comitet se întimpină mari greutăți, încât pe sate abia se află asemenea oameni care se pricepă esaminarea și controlarea casselor. De altă parte și dacă s'ar afla, legăturile familiare dar mai ales încrederea deosebită ce se dă celor din fruntea însoțirii adese-ori duce acest comitet la neglijarea datorinței sale, ba adese-ori se chiar lenevesce.

Comitetul de supravăghere trebuie se își facă datoria, precum dînsul are încredere în organele dela conducere, chiar așa trebuie se aibă și acelea față de ei, deci încrederea nu poate servi de normă pentru împedare, ca comitetul se nu își facă datoria. Din contră comitetul supravăghitor trebuie se fie exact și corect făcându-și datoria. Prin controla cea mai scrupuloasă

se p^ote apoi câștiga încrederea tuturor membrilor cătră însoțire, așa se pot dobândi depuneri și împrumuturi, dacă supravigherea și controlarea este cât se p^ote de strictă.

Ac^esta controlă deloc nu p^ote supăra pe presi-dinte și cassar, ci din contră le p^ote servi spre bucurie și mângăere că li se află în cea mai bună ordine lu-crarea, saū dacă ar fi ceva greșeli, acele la moment se pot corege chiar prin controlarea esactă. Asta controlă eschide orⁱ-ce presupusuri greșite și previne relele la timp, nainte de ce s'ar puté defaima întréga institu-țiune. Decⁱ datorința are comitetul de supravighere pentru renumele bun al însoțirei, ași face controla după cum demândă legea și statutele. Abatere dela asta re-gulă și escepțiune n'are loc, nici pentru frate nici pen-tru prietini. In manipularea de bani corectitatea este oglinda fără pată, pe care controla o conservéză în cu-rețenie și splendóre.

C. Adunarea generală.

§ 33. Adunarea generală ordinară se va țin^e odată pe an, în cele 3 luni dintăiū ale anului.

§ 176. Membrii t^ote drepturile câte li se cuvin în însoțire le esercită în adunarea generală.

§ 177. Adunarea generală trebuie conchemată cel pu-țin una dată într'un an. Obiectele ce vor fi a se pertracta sunt a se espune în învitare. Și numai asupra obiectelor în acest mod designate se p^ote aduce hotărîre valabilă. Numai pentru asemenea propunere se p^ote admite escep-țiune, care s'ar face cu scop pentru conchemarea altei adunări generale.

Voind adunarea generală a se convinge că óre con-sună protocólele și datele, bilanțul cu datele protocolare se p^ote face esaminarea unei ședințe, ca toți membrii de față se vadă că t^otă conducerea este corectă, prin

ce se póte atrage tot mai mult poporul în sînul acestor însoțiri.

§ 34. Adunarea generală se convócă prin direcțiune cu 4 săptămâni mai nainte, punându-se în convocare obiectele de pertractat. Convocările se trimit membrilor în scris de către presidentul însoțirei, sau se publică după obiceiul local, ori amésurat hotărîrei ce s'ar fi luat în adunarea generală.

Muieri nu pot fi membre nici în însoțire nici în adunarea generală. Adunarea generală este puterea cea mai înaltă a însoțirei, în dînsa se concentreză tóte drepturile membrilor. Este adevărat că adunarea generală încredințeză drepturile de guvernare a însoțirei unui cerc mai restrîns; dar prin asta deloc nu se stîrbesce puterea membrilor. Mai mult se rădică vaza, căci se dovedesce că numai acela póte avé înriurintă în conducere, care a fost delegat de acesta corporațiune. Adunarea generală are dreptul a da, tot odată a și lua drepturile dela sînguraticii diregători, cari nu și-ar împlini datorința cu conscientiositate, sau care ar abusa de puterea dată diregătoriei lor, aceia pot fi schimbați prin alții.

Insoțirile fiind după lege privite de nisce firme neguțătoresci, s'a adevărit că aceste firme fórte adese-orî s'a abătut dela încrederea ce s'a pus în dînsele, ba nu arare-orî unii aũ abusat cu puterea ce li-s'a dat. De unde apoi aũ urmat afirmarea: că însoțirile ar fi vinovate pentru abuserile ce s'aũ făcut; — decî nu e bine a se însoți. Acesta conclusie este greșită, nu urméză că dacă cineva s'a înecat mîncând pâne, alți ómeni se abđică dela mîncat, ci din contră, trebuie se aibă grije ca ceialalți care aũ vęđut privilegiul, se mînce pânea cu bună luare de samă.

§ 35. Adunări estraordinare se pot convoca de câte ori cere presidentul; direcțiunea saŭ cel puțin a decea parte dintre membri; fiind numărul membrilor mai mic de 30 se ține la cererea alor trei membrii cel puțin.

Cererea de a se convoca adunare estraordinară trebuie se cuprindă scopul și motivele convocării. Ea se va înainta presidentului în scris.

Se regulază afacerea cu convocarea adunării generale încât aceia pôte fi conchemată și de a decea parte dintre membri dintr'un incident. Anume era vorba într'un cas se fie schimbată direcțiunea și comitetul de supravighere, primind informarea ce se plănuesce, aceștia însă n'a voit a conchema adunarea, ca dînșii se nu fie scoși din diregătorie. Așa s'a conchemat ședința de membri și cei prezenți unanim a hotărît, că trebuie reorganizată însoțirea, alegând de nou direcțiunea, comitetul de supravighere și cassarul, hotărînd totodată, ca să se predeie cărțile de gestiune și cassa organelor de nou alésă. Atunci s'a ivit incidentul, că foștii diregători n'a voit a se supune.

De aici s'a ivit întrebarea că ore legal și conform statutelor avutaŭ drept membrii a conchema adunarea generală și încât sunt legale hotărîrile aduse de dînsa? S'a adevérit apoi că: da hotărîrile sunt legale, fiind că cu puțină escepțiune mai toți membri aŭ fost de față și prin hotărîre protocolară s'a luat decisul. Așa s'a dovedit că adunarea generală este înzestrată cu cea mai deplină putere și are deplin drept a aduce hotărîre, și în acele incidente și cause, care n'ar fi specificate în statute.

§ 36. Presidentul însoțirei conduce și presidéază adunările generale, ordinare și estraordinare.

Fiind presidentul împedecat sau având a se lua hotărîre în vre-o cauză, în care ar fi însuși interesat, adunarea generală va încredința prezidiuța unui alt membru.

Dela prezidinte se poftesce, ca se fie individ de vază, caracter firm, și în tótă privința om care scie se represinte. In orî-care adunare trebuie se aibă chibzuială și moderațiune, chiar atunci când ar veni sub pertractare ceva afaceri personale, presidentul trebuie să se rădice preste personalități. Dînsul în tóte afacerile sale trebuie se fie condus de moderațiune și tact, că așa prin prudință se delătore orî-care neînțelegeri ce ar fi să se ivescă. Trebuie mai departe ca prezidele se fie: drept, punctual și atrăgător, încât toți membrii se aibă încredere în dînsul, în adunări se arete buna-voință și prevenire față de toți. Dacă o însoțire pôte alege și este norocósă se aibă așa prezidenacolo, însoțirea va înainta, prospera și înflori, din contră va degenera.

§ 37. In adunarea generală se pot lua hotărîri dacă afară de membrii direcțiunei sunt de față 3 alți membri cel puțin. Dacă membrii nu s'ar înfătoșa în numărul hotărît după 14 zile se conchiamă altă adunare generală, care fără privire la numărul membrilor aduce hotărîri valide.

Aici în acest paragraf este îngrijire cum se pot lua hotărîri în adunările generale. Și este atât de apriat și la înțeles încât orî-care cetitor îl pôte înțelege.

§ 38. In adunarea generală se ieu hotărîri prin majoritate de voturi. Votarea este de obicei publică.

Alegerile se îndeplinesc prin votare secretă.

La cererea cel puțin a patra parte dintre membrii se votéză secret și asupra altor obiecte.

Fie-care membru are drept personal de vot. N'are loc se fie încredințat alt membru sau altă personă.

Pe lângă toate că adunarea generală dă anumite drepturi organelor care conduc afacerile de gestiune, totuși este consult, dacă adunarea generală își rezervă pentru sine toate acele drepturi, care nu se țin strâns și nemijlocit de conducerea și de controla specială.

Cât pentru votisare unii întăresc că ar fi mai consult votul secret, statutele din contră mai preferesc votisarea publică. Noi din experiență scim, că poporul nostru dela sate care încă mare parte nu scie scrie i-se face împosibilă votisarea secretă.

Adese aũ fost casuri chiar în Germania, că ședulele împărțite când s'a predat pentru votisare aũ fost deja umplute cu numele celui ce era se fie ales, prin ce adese-ori membrii aũ votisat chiar pentru aceia pe care n'aũ voit. De aceia este a se lua la deosebită aprețiere, ca toate lucrurile se fie odată bine desbătute și discutate, ca așa ceia ce doresc se ajungă în conducerea însoțirei se nu se folosescă de ceva apucătură nedemnă, prin care deja la început pot dărîma totă încrederea. Așa e bine, ca votarea cât se pôte se fie publică, prin ce se pot evita orî-ce nedumeriri. Dar și de altă parte este bună votisarea publică, că membrii se dedaũ a avé convingerile proprii și tăria civică de ași mărturisi pe față convingerile lor. Unde însă nu se pôte isprăvi ceva afacere decât cu vot secret acolo se fie esclusă orî-ce apucătură.

Demnitatea însoțirei pretinde, ca din sînul ei se fie depărtată înșelătoria, apucăturile răutăcioase și orî-ce combinațiune necinstită. Un sîngur paș forțat este destul motiv, pentru înstrînarea membrilor și dărîmarea

încrederei, care trebuie să fie sufletul vivificator al însoțirii, fără care nu pot exista.

§ 39. Agendele adunării generale sunt următoarele :

- a) alegerea presidentului, membrilor din direcțiune, comitetului de supraveghere, și alegerea cassarului;
- b) esaminarea și încuviințarea socotelor din anul trecut, a da absolutoriu direcțiunii și cassarului;
- c) statorirea capitalului de întrebuințat, a intereselor și a provisiunilor după împrumuturi și elocări;
- d) statorirea mărimii sumei, care se poate încuviința ca împrumut pe sama unui membru, precum și încuviințarea timpului pentru împrumuturi pe timp mai lung de 10 ani (§ 22);
- e) statorirea remunerațiunii pentru cassar;
- f) hotărâri asupra neînțelegerilor dintre membri, cum și asupra învinuirilor față de organele însoțirii;
- g) precum și hotărârea despre desființarea însoțirii.

§ 179. Acele obiecte, asupra cărora la totă întimplarea numai adunarea generală poate hotărâ, sunt următoarele :

1. alegerea direcțiunii, comitetului de revisiune, schimbarea și dispensarea acelor;
2. esaminarea computurilor, statorirea bilanțului și împărțirea venitului;
3. contopirea cu altă însoțire;
4. încheierea unor contracte de cartell care țintesc la folosul comun al însoțirii;
5. rădicarea sau scăderea capitalului fundațional;
6. în cas dacă însoțirea s'ar desființa esmite comisiune pentru computări;
7. schimbarea statutelor.

Acele dispoziții, care în statute s'a luat din proiect, afară de casurile înșirate în legea de față, nu se pot modifica nici prin hotărârea adunării generale.

§. 180. *Despre fie-care adunare generală se ie protocol, în care se însamnă numele membrilor de față și numărul acțiilor câte represintă. Protocolul despre această adunare generală, fără amânare se susterne în original sau copiă autenticată tribunalului competente.*

§ 181. *Acele hotărîri a adunărei generale, care se referesc la schimbarea statutelor, desființarea însoțirii sau contopirea cu alte însoțiri, prin direcțiune sunt a se însinua la tribunal. Inainte de împrotocolare hotărîrile aduse n'au nici o valóre.*

Improtocolarea numai atunci este de lipsă, dacă prin dînsa se schimbă cele mai nainte întroduse.

Cu privire la puterea de drept a hotărîrilor față de a treia persónă, servesc de normă hotărîrile legi de față din §§ 9 și 19.

Pe lângă controlă și esaminarea gestiunei este fórte ponderósă darea de absolutoriu direcțiunei și cassarului, mai de parte mărimea sumelor luate ca împrumuturi, statorirea dividendei și cametelor precum și dreptul de a acorda împrumuturi pe termin mai lung decât 10 ani. Prin adunarea generală se hotăresce că direcțiunea nu póte da împrumuturi decât celora ce sunt membrii însoțirii, asta așa și este bine dacă luăm la aprețiare, cu câtă răspundere și garanție nețermurită sunt datorî toți membrii față de însoțire.

Adunarea generală, — când însoțirea ar avé destul capital, — póte da dreptul să se deie împrumuturi și celora ce nu ar fi membri; dar numai cu controla și învoirea comitetului de supravighere. Un lucru trebuie să se observeze totdéuna, că aceste însoțiri nu sunt numai societăți de credite, ci tot odată însoțiri moralisatóre, care trebuie se aibă anumită putere educátóre față de membri și împrumutători.

De aceia în adunările generale, prin discursuri economice și de interes folositor să se facă chiar prelegeri, unde membrii se priméscă anumite povețe în

tóte ramurile economice, care le póte ajuta înaintarea materială. Ce numai așa póte avé efect îmbucurător, dacă în aceste adunări membrii se înfățoșază, cât se póte cam cu toții. Se întêmplă că unii numai atunci se fac membri, când aũ lipsă de bani și ajutor, apoi nici că le pasă ce se lucră mai departe în sînul însoțirii. Că ce ar fi de făcut față de aceștia este mai mult lucru de tactică a conducătorilor; dar se pot lua în adunările generale unele remedii prin pedepse, care s'a adevărit de bune, saũ deosebite măsuri de admoniare. Se póte ca la început se înfățoșază în adunări cu ceva rēcélă pedepsiții, dar pe încet auđind multe lucruri folositoare încep a se interesa, și învățând multe bune le vine voia a lua parte în adunări. Orî-ce pedépsă trebuie se fie mai mult morală, căci lege nu este care ar puté servi ca normă de asecutare, decî prudința trebuie se fie conducătoare mai bună ce este de făcut.

Stîrnirea interesărei față de însoțire în fie-care membru, este o datorință a diregătorilor, care trebuie se facă apostolatul și numai dacă cu spiritul adevărului și blândeței nu se póte cineva trage în consultări, se póte aduce ceva pedépsă materială. Orî-care hotărîre care se referesce la pedépsă, trebuie se fie generală pentru toți și nici când se naibă înfățoșare, că s'ar fi adus pentru anumite persóne, chiar și când ar fi așa.

D. Cassarul.

§ 40. Afacerile de cassă și de comptabilitate ale însoțirei se vor purta prin un cassar ales pe 4 ani, pe lângă timp de abđicere de 3 luni.

Cassarul este îndatorat:

- a) se ducă îndeplinire tóte hotărîrile direcțiunei în ce privesce administrarea cassei, se manipuleze

cărțile și registrele, se grijască baniș gata, hârțiile de valóre și actele însoțirei, și se cuiteze primirea banilor pe tóte documentele și cuitanțele estradate prin direcțiune;

- b) se încheie la sfîrșitul anului registrele și se întocmescă bilanțul, alăturând tóte documintele trebuitóre.

Cassarul în aceste însoțiri este sufletul, care dă viéță și putere instituțiunei. Înțelepciunea aceluia, firmitatea de caracter, sîrguința, bunétatea și prevenirea; dar cea mai scrupulosă esactitate în manipulare, póte versa atâta suflet în favorul însoțirei, ca din aceia se créscă o întreprindere puternică și înfloritóre. Cassarul pururea trebuie se steie la culmea chiemărei sale și după hotărîrile primite se primescă plătirii de împrumuturi, réplătiri și depunerii de capitale în ori-ce vreme, cum pretind interesele membrilor. Chiar din caúsă că sarcina cassarului este cea mai grea și ponderósă, se poftesce ca în persóna lui se fie concentrată tótă încrederea membrilor.

Cele mai grele afaceri în aceste însoțiri este încredințată cassarului, dînsul are datorința la mandatul direcțiunei a isprăvi tóte lucrările de comptabilitate, a primi plătirii, a da împrumuturile votate, a duce în cele mai dese rënduri epistolisarea. Dintre toți dirigătorii numai sîngur dînsul are plată, asta plată trebuie se fie ficsă, nu cumva prin tantieme și percente se ducă însoțirea în speranța de a mări plata sa în ceva greutăți. În capul acestei plăți, isprăvesce tóte lucrările de cassă, este notarul direcțiunei, secretarul presidentelui. Imprejurarea din urmă cu nimic nu ușurează responsabilitatea presidentelui, decî dînsul nici când se nu subscrie acte până odată nu le-a cetit.

§ 41. Cassarul nu p^ote fi membru în direcțiune nici în comitetul de supravighere. P^ote însă fi chemat la ședintele direcțiunii și în afaceri de împrumuturi, p^ote se vină pentru sfătuire și consultare. El este responsabil însoțirei pentru lucrurile sale sau a depune garanție sau ași pune unul sau mai mulți chizeși, care primesc garanție solidară sau o cauțiune. Atât garanții cât și mărima cauțiunii sunt a se încuviința prin adunarea generală.

Cassarul în t^ote este strict supus la hotărârile direcțiunii, care dacă nu le-ar observa se p^ote trage la răspundere. Asupra hotărârilor direcțiunii n'are nici o influință, din care cauză nu p^ote fi membru direcțiunii. Unde nu se ține strict asta dispoziție, acolo cassarului i-se dă ocaziune a influința asupra afacerilor direcțiunii, și o p^ote duce în întreprinderi mai îndrăsnețe, că așa se i-se sporéscă léfa. Ca așa ceva se nu se p^otă întembla este consult, ca dînsul se nu fie membru în direcțiune.

Pe lângă t^ote că însoțirea este reprezentată atât prin lege cât și prin statute prin direcțiune, fiind-că cassarul manipulează banii, neîncunjuraver este de lipsă că pe lângă încredințatul direcțiunii adevă presidele și numele cassarului se fie subscris pe t^ote documintele și alte scripte ce dau organele însoțirei.

De sine se înțelege că n'are lipsă de hotărîre deosebită pentru plătirea ratelor pentru împrumuturi, unde trebuie se fie cu grije la termene, sau la camate, provisii sau la depuneri în cassă.

Datorința cassarului este, ca la capătul anului se gate computurile și bilanțul, anul de gestiune se încheie cu capătul lui 31 Decemvrie. T^ote venitele și speșele de preste an trebuie se între în comput și bilanț. Pentru

pregătirea acestor lucrări se lasă cassarul 1—2 luni, ca așa se pótă compune cu tótă acurăteta și linisce bilanțul.

Dela fie-care cassar să se poftéscă deplină asigurație și depunere în valóre nominală de anumită cauțiune, fie cine-va cât de avut cauțiunea se nu lipséscă, nu cumva venind vacant postul de cassar, la alegerea tînéndă și altul se pótă pretinde a fi aplicat fără cauțiune. In acel cas dacă delá dînsul se pretinde cauțiune, dar față cu antecesorul sěu nu s'a făcut așa, póte formal apprehenda și s'ar încuiba certe, de care trebuie a se feri din tóte puterile. De unde urméză că fără cauțiune în avere, valóre saú contract semnat prin chizeși nimenea se nu fie ales de cassar.

Remunerarea funcționarilor.

§ 42. Membrii direcțiunei și a comitetului de supravighere pórtă oficiile lor ca oficii de onóre, și nu sunt îndreptățiți se céră decât cheltuelile avute.

Cassarul primesce o remunerație, potrivit cu lucrul ce îndeplinesce. Statorirea remunerațiunei urméză a se face în adunarea generală prin o hotărîre deosebită. Remunerația este ficsă și nu se póte statori ca tantiemă saú ca percente după venite și ieșite.

Pe lângă tóte că cassarul nu póte fi membru în direcțiune și comitetul supravighitor, dar este fórté consult se fie de față în tóte adunările, unde se ține sfătuirea despre luarea și darea împrumuturilor. La darea împrumuturilor direcțiunea trebuie se fie înformată, că óre cel ce cere împrumutul este punctual în plătiri, óre câtă îi este datoria și nu întrece împrumutul măsura statorită de adunarea generală? Fiind protocélele și tóte scriptele de gestiune la locuința cassarului așe-

zate unde se țin și adunările, dînsul ca sfătuitor și înformator pôte lua parte în aceste adunări.

Cât pentru remunerațiunile saũ plățile diregătorilor se spune, că aceia, afară de cassar toți pörtă oficiul numai din onóre. De altcum nici nu s'ar puté plăti acelora fiind capitalul fundator fórte mic; dar atunci când s'ar mări cercul de lucrare a însoțirei și capitalul ajungênd prin deosebită întrebuiņare la sumă însemnată, se pôte face schimbare în statute prin adunarea generală.

Mult atêrnă plata diregătorilor dela cercul de lucrare a însoțirei, așa dacă s'ar întemeia prin însoțire o boltă de consum, ceva fabrică de industrie ori altă întreprindere împreunată cu mult lucru și tot odată cu frumóse isvórá de venit, atunci e lucru fórte chiar, că celor ce duc greutăți și îndeplinesc serviții plată trebuie se li-se facă.

Plata cassarului / este a ficsă a decă or sumă j hotărîtă, ca se nu între în ceva lucrare, în speranța de plată mai bună, — prin care ar puté păgubi însoțirea. Fiind satorită plata după tantieme și percente ar avé interes, ca se sporéscă venitele, că așa și plata lui se créscă, așa însă este eschisă ori care lăcomie.

Protocólele.

§ 43. Pe séma direcțiunei și a comitetului de supravighere se va cumpêra o carte paginată, în care se induc procesele verbale despre ședințele amintitelor organe. După urmata autenticare, protocólele se subscriu prin toți membrii de față.

Protocólele adunărei generale se subscriu numai de cătră president și notar.

Notarii adunărilor generale, ai direcțiunei și comitetului de supravighere se denumesc de cătră presidentul organului respectiv.

Este foarte mult ușurată conducerea acestor însoțiri și prin împrejurarea, că fie-care operațiune este prevedută cu protocoale tipărite, în care se induc toate datele la anumit loc. De o parte conducerea cărților este exactă, de alta organele însoțirii sunt scutite de lucrurile mai grele. Atât computul cât și bilanțul, dacă datele de preste an sunt induse regulat se pot compune fără nici o greutate.

Indată-ce se vor întemeia mai numeroase asemenea însoțiri, se vor pute tipări pentru trebuințele acelora toate formularele trebuincioase. Până atunci însoțirile se pot folosi de formularele principale, statorite pentru fie-care bancă sau însoțire de credite și depuneri. Lucrul fundamental este întemeierea însoțirilor, apoi protocoalele se găsesc cu multă ușurătate.

Bilanțul.

§ 44. Bilanțul trebuie întocmit după principiile comerciale și are se cuprindă următoarele:

1. Activele

- a) suma banilor gata aflători în casă cu sfârșitul anului;
- b) hârtiile de valoare specializate după categorii, amăsurat cursului din 31 Decembrie al anului respectiv;
- c) datorișii după categorii, statorindu-se pretensiunile dubie după valoarea lor probabilă, stergând cu totul pretensiunile care nu se pot încasa;
- d) interesele de încasat în anul viitor cu partea ce se cuvine a se socoti în contul anului de bilanț;
- e) prețul imobiliilor și mobiliilor după amortisarea proiectelor pentru folosire;
- f) eventuala pierdere.

2. Pasivele

- a) eventualele anticipațiuni;
- b) creditorii după categorii;
- c) părțile fundamentale ale membrilor;
- d) fondul de rezervă și fondul fundațional neatacabil.

3. Profitul curat.

Aici în principalele linii este arătat, că ce trebuie să cuprindă calculul anual, întâi cu privire la venituri, iară a doua cu respect la cheltuieli, din care două isvoresc venitul curat.

Forma în care trebuie pregătit bilanțul, este foarte limpede explicată și după puncte statorită, încât abia mai începe alta descriere teoretică, ci mai mult se potestice o cunoștință practică. Acesta însă casarul are datorință să o câștige de la altă însoțire de credite și depuneri, studiul de câte-va zile îl pune pe individul deștept și sîrguincios în deplină cunoștință, apoi în viață praca este învățătorul cel mai bun.

Fondul neatacabil.

§ 45. Acest fond neatacabil se formează din profitul (§ 44) ce rezultă an de an după plățirea dividendelor (§ 18) pentru părțile fundamentale. Fondul neatacabil are mai întâi menirea să se servescă la acoperirea pierderilor și deficitelor însoțirii. Când acest fond neatacabil se va fi sporit, așa încât însoțirea să poată purta afacerile cu mijloacele proprii, adunarea generală poate dispune asupra intereselor acestui fond cum și asupra profitului pentru scopuri de interes comun în cercul însoțirii.

Fondul fundațional neatacabil rămâne proprietatea însoțirii. Membrii nu au parte personală la

acest fond și nu pot cere împărțirea lui. Disolvându-se însoțirea, capitalul fondului se va depune cu dobândă la un institut de bani bine acreditat. Interesele se vor adauge la capital până când pe temeiul statutelor de față se va pute fonda o nouă însoțire în comuna saū cercul însoțirei desființate. Capitalul fundațional se va estrada noiei însoțiri după constituire.

După cum s'a stabilit prin § 18 din statute însoțirea trebuie să se îngrijescă, ca dobânda ce s'ar pute câștiga se fie păstrată pentru fondul de rezervă care este neatacabil, adecă nu se pôte împărți.

Acest fond neatacabil măresce creditul însoțirei și o pune pe un fundamînt mai puternic de a pute ajuta mai ușor trebuințele membrilor din însoțire. De regulă este datina a aduna acest fond neatacabil până-ce ajunge a fi încă pe atât de mare ca capitalul fundator. După-ce am putut ajunge acésta dorință, mai putem jertfi din venitele curate anumită parte pentru scopuri culturale și umanitare cum sunt: cărți pentru școlari, stipendii celora care învață la școle ori măestrii, ajutóre nepu-tincioșilor și medicini pentru sëraci.

După-ce fondul neatacabil este destul de însemnat se pot vota și dividende pentru membri, dar acest fond pôte servi tãria și asigurarea viitorului însoțirei pentru fii și nepoți. Cu timpul și bună administrare se pot chiar susține prin acest capital preoții și învățatorii din comune, și poporul pôte fi scutit de aceste sarcini a cultului. Apoi cu cât vëd membri că organele însoțirii lucră cu mai mare înteres, abnegațiune pentru sporiul și înflorirea însoțirei cu atâta se pot însufleți mai tare pentru idea însoțirii.

VI.

Dispoziții generale.

§ 46. Statutele de față nu se pot schimba, decât în condițiile următoare:

- a) afară de cazul amintit sub b), adunarea generală poate schimba Statutele, dacă sunt de față cel puțin jumătate din membri. Nefiind de față membrii de ajuns, se va convoca o a doua adunare generală, care poate schimba Statutele dacă sunt de față trei membri cel puțin.
- b) Schimbarea § 42 despre purtarea oficiilor fără plată, a § 18 despre statorirea dividendei, a § 45 despre fondul fundațional neatacabil, a § 47 despre desființarea însoțirei și înlocuirea acestor statute prin alte nouă, — se poate îndeplini numai dacă toți membrii însoțirei unanim votează în acest înțeles în ședința adunării generale convocată în regulă.

Este în interesul bine priceput al însoțirei ca unii §§-i din statute se pótă fi schimbați, după cum poftesc împrejurările, dacă prin aceia se póte înainta binele și prosperarea însoțirei. Sunt însă anumiți §§-i care nu se pot pune sub schimbare, care asiguréză deplin pe organele care s'a pus se servéscă însoțirea fără remunerațiune, că ei lucră și muncesc pentru a întemeia un fundamînt solid pentru viitor, adecă sunt convinși prin asigurarea statutelor, că ceia ce ei aũ adunat și păstrat cu sfințenie, nu póte fi pus la schimbări și așa vor lăsa un isvor trainic și la posteritate, care își va aduce aminte cu reverință și pietate despre părinți și frați. De aceia se presupune, că deși se pot schimba prin adunare statutele, totuși partea care se referesce la viitorul acestora, cum este fondul de rezervă, care for-

méză cea mai puternică fortăreță nu va fi lăsat cel puțin de preoți, învățători și alte persoane pricepute se fie luate alte hotărîri, contrare cu un scop măreț de a avé acésta tărie.

In cazul de lipsă și aceste §§ se pot schimba, dacă binele, înaintarea și prosperarea însoțirii așa poftesce. Cine-va pôte a dice ce se tot muncim pentru viitor? Ordul lumei este așa, ca se adunăm și păstrăm cum am fi avisați a trăi vecinic; dar se fim cu credință cătră Dumneđeu drepti, buni, îndurați cătră deaprópele ca și cum mâne ar trebui se murim.

Desființarea însoțirei.

§ 47. Desființarea însoțirii pôte urma numai dacă toți membrii însoțirei ieú acésta hotărîre.

De cumva ar fi neapérată licuidarea însoțirii în urma perderilor avute, ea are se urmeze aměsurat dispozițiilor legei comerciale ungare.

S'ar péré un lucru puțin înțeles, că se vorbește despre desființarea acestor însoțiri, când trăinicia acelora este o lipsă generală, și încă este îngrijire cum și când să se întempe. Este de altcum bine știut, că în acésta lume tóte sunt supuse la schimbare și perire, acésta ni-se dovedesce fórte apriat prin istoria tuturor întemplărilor, că chiar împěrații puternice cu vremea aú ajuns încetarea de a mai puté esista. Sunt însă a se lua tóte dispozițiile posibile ca cât se pôte trăinicia însoțirilor, menite a servi binele comun se aibă vieță cât de lungă și desființarea se nu urmeze. Chiar din interesul comun trebuie se fie asigurat deplin esistența acestor însoțiri.

Este adevěrat că se dá deplin drept fie căruia membru, că dînsul după voință se pótă părăsi însoțirea;

dar totuși este scutită însoțirea ca se fie atăcată sau ca se-î pótă grăbi desființarea prin împărțirea averei adunate. Pentru a conduce și lungi mai departe o asemenea însoțire, sunt destul cât de puțini membri, care în timpuri mai grele pot conserva viața însoțirii. Vădând contrarii și cei repășiți că și așa se póte susținé însoțirea pe rënd iară se reîntorc în sînul ei.

Avënd însoțirea fondul sėu neatacabil póte fi cărmuită chiar și de 5—10 membri, apoi nu póte fi desființată numai atunci, dacă toți membrii însoțirei își dau învoirea; — dorind unii a o susținé, alții nu o pot desființa.

Ar fi lucru dureros și trist dacă însoțirea și-ar perde tot capitalul, în care cas de sine urméză, că însoțirea să se desfacă, ca se nu pótă păgubi prin conducerea rea și mai departe pe membri. Acest cas póte urma numai din vina celor ce s'a pus în fruntea însoțirei, care nu și-a știut face datorința; pe lângă buna conducere așa ceva nu póte urma.

Partea III.

Intemeierea însoțirilor.

Ca să se pôta întemeia o însoțire mai înainte de toate trebuie a pregăti pentru acesta poporul, pe care prin descrierea scopului și puternicul scut cel pot da aceste societăți, îl facem a pătrunde în bunătatea ce pot avé însoțirile pentru plugar. Trebuie a străbate în mintea acelora prin luminarea lor, că lucrul care puterea singuraticului om nu îl pôte face în ani, unirea puterilor îl pôte face în ore și zile. Unde-î unul nu-î putere, unde's doi puterea cresce. Astăzi cele mai grele lucruri din lume toate se fac prin unire de putere, voință tare și sîrguință intensivă.

Poporul este ușor de luminat că în mijlocul multelor greutăți și neajunsuri economicali ce astăzi se află, însuși caută, aprețiază și combinază în care parte ar puté afla scăpare și ușurare de sub multele sarcini ce îl apasă. Intemeierea acestor însoțiri rurale deloc nu întimpină greutăți, nici va duce lipsă de membri, unde deșteptarea și cunoșcerea lucrului va fi bine desfășurată, dar cea mai mare greutate este aflarea conducătorilor.

Stégul este ușor de purtat, dar vorba este cine scie se-l pôrte cu deplină onóre și demnitate, așa este și însoțirea după sistemul Reiffisen, încât înflorirea ei este condiționată numai dela două persóne: presidinte și cassar. Aflându-se acești doi ómenî, și punându-se din toate puterile la lucru pentru binele public, iară nu în speranța de venite grase; — însoțirea sa face.

La acest lucru se poftesc ómenî popularî și curați în fapte, a sili și forța stórcerea popularității este o încercare pe cât de zădarnică pe atât de stricăciósă. Iubirea poporului se câștigă prin fapte frumoșe, prin lucruri folositóre binelui comun și prin exemple de jertfire; dar nici când prin siluire.

Acești doi presidele și cassarul, apoi se caute ómenii cei mai de omenie din sat, cu care și prin care se facă un apostolat pentru lățirea ideii. La început afacerea se pune la desbatere cu 8—12 inși, și prin capacitare și însuflețire de a lucra pentru binele deaprópelui fără plată, ci numai în speranța resplăței dumneđeesci, se câștigă și alții pentru idea de a întemeia însoțirea. Putênd aceștia a străbate prin șirurile sătenilor, dar mai ales a némurilor și prietinelor, este a se hotărî ziua pentru adunarea generală, la care cât se póte se participe tot poporul mai distins din sat. Incepêndu-se afacerea de loc nu este recomandabil a amâna tréba de pe o di pe alta, ci dacă s'a început lucrul, acela să se urmeze mai departe fără întrerupere, căci pe popor fórte îl obosesc vorbele multe, când fapte nu urméză. Adese-orî cu desêvîrșire se descurajază și cu óre-care sânge rece însémnă: sunt bunî de gură, dar nu de fapte.

Chiemându-se adunarea generală începătoriî care pun la cale înființarea însoțirii se pregătesc a străbate prin vorbirile lor ocașionale în inima poporului și tot odată ale îndupleca voința și lumina mintea ca se fie deplin deșteptați ce bunătate pot aștepta dela însoțire.

Dacă acésta adunare constituantă a succes deplin, atunci fundamîntul este pus, pe care pe viitor s'a puté zidi mai departe însoțirea. Mare grije trebuie, ca în direcțiune și comitetul supravighitor, nu cumva se fie întrați óre-carî ómenî cămătari saú de aceia care sunt

urîți de cătră popor, prin ce fôrte mulți se vor înstrăina de cătră însoțire. Dacă s'ar încuiba pisma, ura orî invidia între membri, acelea trebuie cu multă înțelepciune stirpitate prin presidinte. Unde s'ar fi încuibat păcatele amintite însoțirea nu va puté avé viétă, mai puțin va puté răspunde scopului sêu, așa înțelepciunea și conducerea prudentă trebuie se fie legătura, care face unirea și calea spre prosperare.

Compunerea rugărei pentru înprotocolarea firmei.

Indată după ce este convocată adunarea pentru constituirea însoțirei și s'a aflat membri, care voiesc întemeierea se compune protocolul adunării în care se arată locul, anul, ziua constituirii, în care spune că cei prezenți a hotărît înființarea unei însoțiri și că cine a fost ales de preside și notar prin cei prezenți. După acésta se spune că statutele s'a cetit, și debătut din punct în punct și că a fost primate în tocma după cum sunt subscribe, apoi se alege direcțiunea, cassarul și membrii din comitetul de revisiune acest protocol se subscie de toți membrii. Care dintre membri n'ar scie, daū decherațiune în scris coremisată cu doi martori, că întră în sînul însoțirei.

Isprăvindu-se acestea direcțiunea trebuie se gate rugarea pentru semnarea firmei în tocma după cum se arată la § 4 din statute, și §§-i 224 și 226 din legea comercială. Modul cum se sémnă firma se arată după cum se spune în § 2 din statute. La § 5 din statute și § 227 din legea comercială punctul doi se arată că: actul prin care membrii din direcțiune cer semnarea firmei la tribunal, trebuie se fie subscris cu mâna proprie saū în fața tribunalului, saū se fie subscrierea legalisată.

Așa dacă membrii din direcțiune sunt aprópe de

tribunal se înfăţoşază în persoană naintea judecătorului tribunalului încredinţat cu afacerile pentru înprotocolarea firmelor în faţa căruia se subscriu, ori dacă sunt în depărtare, atunci îşi legitiméză subscrierea numelui prin notarul public, şi acest act îl acclud la rugarea şi actele prin care cer semnarea firmei.

În tot cazul în asemenea afaceri este consult a se pune la înţelegere cu óre-care-va avocat de ai nostri, ori cu diregătorii dela institutele nóstre de credit, care sunt a se ruga ca pe lângă un onorar se fie de faţă la constituire. Aceştia se compună rugarea şi actele trebuinciosă la semnarea firmei, ca așa se nu pótă fi rês-pinsă cererea, din motivul că n'a fost corect compusă, de altă parte ca pe acte să se pună timbrele în tóte după cum poftesc legile financiale şi se fie încunjurate ori-ce neplăceri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Susternerea rugărei la tribunal.

Avënd o esperinţă tristă, ca noi românii ori pe care teren al vieţii publice de stat suntem cel puţin împedecaţi dacă nu chiar opriţi dela ori care înaintare, fie aceia culturală sau economică. Aşa pururea trebuie se fim pregătiţi, că nici chiar din punctele formali se nu ni-se pótă face greutăţi şi împedecări.

Durere, că atât rugarea, cât şi actele alăturate la aceia, trebuie se fie compusă în limba unгурéscă. Fiind însă limba afacerilor limba română statutele se compun în rubru frânt în amëndoué limbile. Din asta causă am aflat de consult pentru uşurarea lucrărei de o parte, de alta pentru ajungerea scopului a alătura statutele române şi în traducere unгурéscă.

Statutele care urméză aici şi pentru aceia aũ va-lóre pentru noi, deóre-ce odată a fost aprobate prin

tribunalul din Sibiu sub numărul 4204 în anul 1894 luna Iuliu și ziua 12, pentru însoțirea de credit din Roșia-săsască. Așa de câte-orî se vor susterne aceste statute pentru semnare de firme putem se ne provocăm că aceste statute odată au fost înprotocolate.

În fine n'am destule cuvinte spre a recomănda întemeierea acestor însoțiri, prin care de o parte s'a puté uni poporul de ași aduna bogăția, de altă parte vom puté acoperi multe lipse din venitele ce vor rămăné în fondul însoțirei. Asta este calea prin care vom puté depărta străinii dela intrarea în mijlocul poporului. Vom puté ținé departe poporul dela banii străini, pe lângă care se mai poștește și servilism. Fie siguri preoții și învățătorii noștri, că numai pe asta cale vor puté întemeia fonduri de cult, din care li-s'a puté cu timpul îmbunătăți léfa. Ajutorul cel mai firesc este adunarea mijlócelor prin muncă și asudare; dar nici când cerșitul dela străini. Uniți în cugete, uniți în simțiri lucrând se mergem înainte, că biruința a nóastră are se fie.

A

Kölcsön pénztár szövetkezet Alapszabályai.

I. Az egylet célja megnevezése és alakulása.

1. §. Az egylet célja: Tagjainak erkölcsi és anyagi viszonyait gyarapítani, a szükséges berendezéseket ez irányban megtenni s különösen a tagok számára közös hitelök által készpénzt szerezni.

2. §. Az egylet czéje „Kölcsönpénztár szövetkezet”
Székhelye község. A cég jegyzés az igazgatóság elnökének és a pénztárnok vagy az ezen célra külön megnevezett egyik igazgatósági tagnak aláírása által történik az írott vagy kézi pecséttel nyomott cég alatt. Az egylet most egyelőre . . évi időtartamra alakul.

3. §. A szükséges alap szerzettetik:

- a) az egylet tagjainak hozzájárulási részleteiből,
- b) kamatoztató pénzbeli betételek és végül,
- c) kölcsönök által, a melyeket az egylet összes tagjainak egyetemleges kezessége mellett fogja fölvenni.

II. A tagok, ezeknek jogai és kötelezettségei.

4. §. Az egylet mindegyik tagja kell, hogy

- a) nagykoru és erkölcsi tekintetben fedhetlen legyen,
- b) vagyona felett szabadon rendelkezhecsék,
- c) községben lakjon vagy ottan ingatlan birtokkal birjon.

5. §. Valamely tagnak az egyletbe való belépése akként történik, hogy az illető az egylet hivatalában elhelyezett ezen alapszabályoknak eredeti példányát aláírja vagy írásban nyilatkozatot nyujt be.

Ezen aláírás mindegyik tagot kötelezi, hogy az alapszabályoknak és az alapszabályok értelmében hozott határozatoknak magát alávesse. Minden tag korlátlan felelőséggel tartozik a szövetkezet összes kötelezettségeiről.

6. §. Az egylet mindegyik tagja köteles:

- a) belépése alkalmával egy meghatározott beiratási díjt lefizetni,
- b) az egylet pénztárába 10 frtnyi alaprészt lefizetni. Az alaprészt 1 frtnyi havi részletekben is fizethető,
- c) az alábbi intézkedések értelmében az egylet által felvett összes kölcsönökért az egyetemleges kezességet elvállalni.

7. §. Az egylet mindegyik tagjának joga van:

- a) az egylet összes határozataiban részt venni és közgyűlésekben a szavazati jogot gyakorolni,
- b) az egylet pénztárából az alapszabályok szerinti feltételek mellett készpénzbeli kölcsönöket követelni,
- c) az évi tiszta nyereségnek egy alaprészt után járó részét felvenni.

8. §. A résztvevők tagsági minősége megszűnik:

- a) önkéntes kilépés,
- b) lakhely változtatás vagy az ingatlan birtok elvesztése (4. §. c-pont),
- c) halál és
- d) az egyletből való kizárás által.

9. §. Minden tag, a ki az egyletnek kölcsönrel nem tartozik, kilépését az egyletből bejelentheti.

A kilépés írásban jelentendő be az igazgatóságnak.

A kilépett résztvevő azonban egy egész éven át kezeskedik még az egylet hitelezőinek azon kötelezettségeikért, melyekre az egylet azon időben szerződött, midőn ő annak tagja volt, saját alaprésze pedig a megelőző évi december hó 31-dik napjáig valószínű aránylagos tiszta nyeresémmel együtt, csak a kilépéstől számítandó egy év lefolyása után fog kifizettetni.

Ha a kilépés bejelentése és elfogadásakor az alaprészt még nem volna kifizetve a 10 frtnyi rendes összegig, a havi részletek fizetése az illető év lefolyása alatt folytatandó.

10. §. Valamely egyleti tag elhalván, annak alaprésze, illetve örökösei és jogutódjai, az egylet kötelezettségeiért még egy egész éven át kezeskednek. Ezen év lefolyása után az alaprészt a megelőző év végéig megillető nyereséggel együtt fog az örökösöknek kifizettetni.

11. §. A tag kizáratik az egyletből, ha:

- a) a 6-dik §-ban megállapított járulékokat fizetni nem fogja és a megtörtént megintésnek dacára két havirészlettel hátralékban

maradt. Ez esetben a már kifizetett havi járulékok az egylet tartalékalapjába folynak,

- b) az egylettől felvett kölcsön visszafizetése iránt bíróságilag beperelve volt, vagy saját hibájából valamely kezes érte kárt szenvedett,
- c) saját vagyona feletti szabad rendelkezési jogát elveszti,
- d) erkölcstelenség vagy nyereségy vágyból elkövetett valamely büntetett vagy vétség vagy hason természetü kihágás miatt elítéltetik és büntetettetik.

A c) és d) pont eseteiben az alaprész egy év lefolyása után fog kifizettetni; a kizárt tag az egylet kötelezettségeiért az illető év alatt még kezeskedik.

III. Az anyagi eszközök beszerzése, azoknak mikénti alkalmazása és a tagok alaprészei.

12. §. Az alaprész a melyet mindegyik tag lefizetni köteles, az ő tulajdonát képezi és külön számlán fog nyugtáztatni.

13. §. A lefizetett 10 frtnyi összeg minden egyes tagnak alaprészét képezi, a mely szerint a nyereség felosztatik.

14. §. Az egylet pénztárából az alaprészt senki sem veheti fel addig, míg ő az egylet tagja, valamint egyik tag sem rendelkezhetik alaprésze felett, míg az egylet pénztárában találattik.

Az alaprésznek engedményezése, elzalogosítása vagy bármely más megterheltetése tilos és az egylettel szemben, a melyek első sorban hatálytalan biztosítékot nyújtanak.

15. §. Az alaprész az egyletnek minden egyéb kötelezettségeiért is kezeskedik, úgy, hogy ha az egylet cselekvő állapota nem fedezhetné annak egész szenvedő állapotát a szenvedő állapot fedezésére első sorban a tartalékalap alkalmazandó és második sorban a tagok alaprészei.

16. §. Azon esetben, ha az összes tagok alaprésze a szenvedő állapot fedezésére fordittatnék, az egylet feloszlottnak tekintetik.

Ha az alaprészeknek csak egy bizonyos része fordittatott a szenvedő állapot fedezésére, mindegyik tag köteles, saját alaprészét — hogy az egylet továbbra is fennállhasson — újabb fizetések által a teljes összegig kiegészíteni.

17. §. Mindegyik tagnak jogában áll, alaprészét 1 frtnyi havi részletek helyet az egyletbe való belépése alkalmával 10 frtban egy-

szerre lefizetni. Viszont az egyletnek mindegyik tagja fizethet 1 frtnál nagyobb részletekben is.

18. §. A nyereség a befizetett részletek arányában fog kiszámítani, azomban az alaprész teljes befizetéseig nem fog kifizettetni.

A kilépett tagok kilépésüknek évére semmi nyereséget sem követelhetnek.

A felosztandó nyereség azon kamatnál nagyobb nem lehet, melyet az egylet felvett kölcsönök után fizet.

A nyereséményrészek, a melyek esedékességüktől számítandó három év lefolyása alatt nem vétetnek fel, a tartalékalapba folynak.

Az anyagi eszközök beszerzése.

19. §. Az ügyek vezetésére megkívántató anyagi eszközöket az egylet az alaprészekén kívül (12. §) a tagok által elhelyezett kamatoztató pénzbetétek, valamint váltók vagy kötelezvények alapján felvett kölcsönök által szerzi be.

20. §. A közgyűlés állapítja meg az egylet által kölcsön fejében felvehető tőke nagyságát. Ezen határozat rendszeren évről évre hozandó. A felvett kölcsönök után fizetendő kamat nagyságát az igazgatóság fogja megállapítani.

IV. A szövetkezet munka köre.

Kockáztatott ügyek tilalma.

21. §. A kockázattal összekötött ügyek tilosak és az egylet közegei által nem vállalhatók el szerződés szerűen.

A kölcsön.

22. §. Kölcsönök csakis a tagoknak adhatók és pedig kötelezvényekre, vagy az elfogadó és két kezes által aláírt váltókra, vagy értékek (értékpapírok, arany stb.) letéteményezése mellett, vagy végül jelzálogra.

Kölcsönök adhatók

- a) egy éven belüli rövidebb határidőre. Halasztásnak legfeljebb két évi időtartamig lehet helye,
- b) tíz éven belüli hosszabb határidőre. A tőke ez esetben meghatározott évi részletekben fizetendő vissza. Határidő előtti visszafizetések megengedtetnek.

Az egyletnek netaláni veszteségek elleni biztosítása végett, kivált midőn az adós és a kezesek a követelést veszélyeztető viszonyokba jutna, a kölcsönnek 30 napi felmondási joga fenntartandó.

A kölcsön engedélyezése előtt figyelembe veendő a kérelmezőnek erkölcsisége és érdemessége a hitelre, a pénz hováfordítása a lehetőségig biztosítandó és az mindig ellenőrizendő.

A kölcsön biztosítása.

23. §. A kölcsönök biztosítása oly módon eszközözendő, hogy az egyletre nézve semmi veszély se forogjon fenn.

Ha a biztosítás kezesek vagy jelzálog útján adatik, figyelembe veendő, hogy a kölcsön a kezesek vagy adósoknak megterhelt ingatlan tulajdonainak értéke által legkevésbé kétszeres összegben biztosítva legyen.

Ingatlanok vásárlása.

24. §. Ha bírói árveréseknél vagy egyéb alkalmakkal ingatlanok oly szándékkal vétetnek, hogy tovább adassanak el, ez esetekben ugy a vevő mint pedig a kezesek a vételár megfizetésének teljes biztosítékát kötelesek adni. Cluj / Central University Library Cluj

Az egyletnek cselekvősége egyéb irányokban.

25. §. Azon czélből, hogy a jelen alapszabályok 1. §-ban kitüntetett czélnak a mennyire lehet megfelelhessen, az egylet termelési, árusítási, fogyasztási valamint gazdasági egyesületek alakítására is fogja eszközeit alkalmazni az által, hogy az alegyesületet alakító tagoknak hitelt és kölcsönöket nyújt és az alegyesület fejlődését az egylet közegei által is előmozdítja.

Az alegyesületek csakis gazdasági természetűek lehetnek s magától értetődik, hogy az elvállalt kötelezettségekért csakis a résztvevők kezeskednek.

Azon esetben, ha az egylet pénztárnoka egyszersmind az alegyesületek pénztárnoka is lenne, az alegyesületek ügyei a hiteligylet ügyeivel össze nem vegyítendő s az alegyesületek összes könyvitele külön vezetendő.

Az egylet elnöke gondoskodni fog arról, hogy ellentétek és perek a tagok közt ne keletkezzenek s ha netalán valamely egyleti tag más az egyleten kívül álló személlyel pert viselni köteles volna, segítségére álland.

V. Az egyesület kezelése.

26. §. Az egyesület ügyei kezeltetnek:

- a) az igazgatóság,
- b) a felügyelő választmány,
- c) a közgyűlés és
- d) a pénztárnok által.

A. Az igazgatóság.

27. §. Az igazgatóság áll az egyesület elnökéből, alelnökéből és öt (5) igazgatósági tagból, tehát összesen 7 tagból.

Az igazgatóság négy évre választatik. Minden második évben három, illetve négy tag lép ki. Az első ízben kilépők sors útján jelöltetnek ki.

Azon esetben ha az igazgatóságnak valamelyik tagja az év folyamata alatt kilépne, vagy hivatalának viselése másként lehetetlenné volna, az igazgatóság jogosítva van, ilyen tagot a jövő közgyűlésig más személy által helyettesíttetni.

28. §. Az igazgatóság az egyesületet ügyekben a bíróságok mint egyéb személyekkel szemben képviseli.

29. §. A kölcsönök engedélyezését illető határozatok hozatala végett az igazgatóság legkevesebbé egyszer hetenként rendes ülést köteles tartani, azonkívül mindenkor, a hányszor elintézendő ügyek vannak, továbbá ha az igazgatóságnak két tagja vagy a felügyelő-választmány az elnökhöz intézendő és az ülés egybehívásának célját és indokait tartalmazó írásbeli kérvényben kívánja.

Az igazgatóság határozatképes, ha az összes tagok felénél többen vannak jelen.

A határozatok a szavazatok általános többségével hozatnak. Szavazat-egyenlőség esetében az elnök szavazata dönt.

Az igazgatóság rendes üléseire külön meghívók nem bocsátatnak ki. A rendkívüli ülésekre az elnök meghívókat fog kibocsátani, megjelölve egyszersmind az ülés tárgyait.

30. §. Az igazgatóság köteles:

- a) az egyesület alapszabályait és a kereskedelmi törvény intézkedéseit mindenben tiszteletben tartani,
- b) az egyesület számára szolgáló kölcsönök felvételében a közgyűlés által megállapított határok közt tartozkodni, a kölcsönökért fizetendő kamatokat megállapítani, a kamatoztatólag elhelyezett

betétek kamatjainak mérvét megállapítani és az egyletet kötelező okmányokat kiadni,

- c) a tagok felvétele vagy kizárása, az összes bevételek és kiadások, kölcsönök engedélyezése felett határozni, s a mennyiben a közgyűlés által megengedettett, továbbadandó fekvőségek vétele iránt dönteni,
- d) a pénztárnok tevékenysége felett örködni, számadásait megvizsgálni és a pénztárban található készpénznek kamatoztatólag leendő elhelyezéséről mindenkor gondoskodni,
- e) a mérleget és az egylet számadásait megvizsgálni.

Az elnök kötelességei.

31. §. Az egylet elnöke köteles a reá bízott ügyeket végre hajtani és pedig:

- a) az egylet levelezését aláírni és az egylet pecsétjét őrizni,
- b) az igazgatóság személyzetének bármely változását vagy az alapszabályoknak netaláni módosítását az illetékes kereskedelmi bíróságnak bejelenteni,
- c) különösen a pénztári ügyek és számadások felett felügyelni, a szükséges pénztári kiutalásokat kiadni és a pénztárnokkal együtt a mérleget összeállítani. A pénztár ellenőrzésével az igazgatóság más tagot is megbizhat az elnök indítványára, de a főfelügyelet mégis az elnök kezeiben marad,
- d) az igazgatóság üléseire meghivokat kiadni,
- e) az igazgatóság és közgyűlésekben az elnökséget viselni,
- f) a rendes közgyűlésben az egylet állapotáról jelentést tenni.

B. A felügyelő bizottság.

32. §. A felügyelő bizottság a közgyűlés által 3 évre választandó 3 rendes és 2 pótagból áll.

A felügyelő bizottság tevékenységi körét a magyar kereskedelmi törvények 194—196 §§-ai állapítják meg, és pedig következőleg:

- a) évenként legalább négyszer köteles a pénztárt és annak egész ügyvezetését ellenőrizni, s különösen arról meggyőződni; hogy:
 - 1. a pénztárban kimutatott pénztöbblet valóban létezik-e;
 - 2. a pénztár lezárása mindig a pénztárnok és elnök által eszközöltetettre;
- 3. az igazgatóság jegyzőkönyvei szabályszerűen vezetettek és iratnak alá, a bevételek és kiadásokról összehasonlítások létez-

nek-e, a bekönyvelt tételek az igazgatóság utalásai és határozataival összehangzók-e, és hogy az összes kiadásokról szabályszerű nyugták léteznek-e;

4. az adósak kötelezvényei és okiratai szabályszerűen vannak-e kiállítva és hogy a követeléseket illetőleg teljes biztosíték létezik;

5. a zálogba elhelyezett értékek valóban léteznek-e és értékek kielégítő-e;

6. a pénztárnok biztosítéka valóban és a megállapított magasságban létezik-e.

C. A közgyűlés.

33. §. Az egylet rendes közgyűlése minden évben az év 3 első hónapjaiban tartatik.

34. §. A közgyűlést négy héttel megelőzőleg az igazgatóság hívja össze, megjelölvén egyszersmind a napirendet. A meghívót az egylet elnöke írásban küldi az egyes tagoknak, vagy a helyi szakás vagy a közgyűlés határozata szerint kihirdeti.

35. §. Rendkívüli közgyűlést mindannyiszor lehet hívni, a hányszor az elnök, az igazgatóság, vagy a tagok számának tizedrésze, s ha az egyleti tagok száma 30-nál kevesebb, legalább 3 tag ohajtja.

A rendkívüli közgyűlés összehívása iránti indítvány a gyűlés célját és indokait magában foglalva, írásban az elnöknek nyújtandó be.

36. §. Az elnökséget közgyűléseken az egyesület elnöke viseli. Ha az elnök akadályozva, vagy valamely ügyben érdekelve volna, a közgyűlés más tagot választ a gyűlés vezetőjéül.

37. §. A közgyűlés határozat képes, ha az igazgatóság tagjain kívül legalább még 3 tag jelen van. Ha a tagok a meg határozott számban nem jelennének meg, 14 napi határidővel egy újabb közgyűlés hivatik mely tekintet nélkül a meg jelentek számára, érvényes határozatokat hoz.

38. §. Közgyűlésben a határozatok szótöbbséggel hozatnak. A szavazás rendszerint nyilvános.

A választások ellenben titkos szavazással történnek.

Ugyszintén egyéb ügyekre vonatkozólag is titkos szavazás határozathatnak el, ha az jelenlévőknek legallább negyedrésze ohajtja.

Minden tag személyes szavazati joggal bir. Más tagok vagy más személyek felhatalmazásának nincs helye.

39. §. A közgyűlés teendői a következők:

- a) az elnök, igazgatósági tagok, felügyelő bizottság és pénztárnok választása,
- b) az évi számadások felett határozni, nem különben az igazgatóság-
nak és pénztárnoknak felmentést adni,
- c) az elhasználandó tőke nagyságát, valamint a kölcsönök és pénz-
betétek után járó kamatok és jutalékok (proviziók) magasságát
megállapítani,
- d) valamely egyleti tagnak kölcsön fejében adható összeg nagy-
ságát, valamint a 10-évnél hosszabb időre adott (22. §) kölcsön-
öknek fizetési határidejét megállapítani,
- e) a pénztárnok jutalmazásának megállapítása,
- f) az egylet teendőit illetőleg az egyes tagok közt felmerült ellentétek,
valamint az egylet közegei elleni panaszok felett dönteni,
- g) az egylet felosztása felett határozni.

D. A pénztárnok.

40. §. Az egyletnek pénztári és könyvviteli teendőit a pénztárnok
vezeti, a ki 3 havi felmondás mellett 4 évre választatik:

- a) a pénztárnok kötelessége, az igazgatóságnak mindazon határozatait
végrehajtani, melyek a pénztári kezelést illetik, a könyveket és
naplókat vezetni, az egylet készpénzét, értékpapirait és okmányait
őrizni, valamint az igazgatóság által kiállított összes okiratokra
és nyugtákra a pénz felvételét nyugtázni,
- b) köteles továbbá, az év befejezésével a naplókat lezárni és az összes
szükséges okmányok becsatolása mellett a mérleget összeállítani.

41. §. A pénztárnok sem az igazgatóság, sem a felügyelő bizott-
ságnak tagja nem lehet. Az igazgatóság üléseire azomban elhívható
és a kölcsön ügyleteket illetőleg tanácsadólag működhetik közre.
Tevékenységéről az egylettel szemben felelős és köteles, vagy bizto-
sítékot letenni, vagy pedig egy vagy több kezest állítani, a kik egye-
temleges kezességet vállalnak el.

Ugy a kezesek mint a biztosíték mennyisége is csak a köz-
gyűlés jóváhagyása alapján fogadható el.

A hivatalnokok jutalmazása.

42. §. Az igazgatóság és felügyelő bizottság tagjainak hivatalai
tiszteletbeli hivatalok, s csak a tényleges költségek megtérítését követel-
hetik vissza.

A pénztárnok az általa viselendő teendőkhöz mért jutalmazásban részesül, mely a közgyűlésnek külön határozata által állapittatik meg. A jutalmazás meghatározott összegben nem pedig hányadban vagy a bevételek vagy kiadások százalécai szerint állapittatik meg.

Jegyzőkönyvek.

43. §. Ugy az igazgatóság mint a felügyelő bizottság részére egy lapszerinti számozott könyv szerzendő be, melybe az illető közegek üléseiről felvett jegyzőkönyvek bevezetendők. Hitelesítés után a jegyzőkönyvek az összes jelen lévő tagok által aláírandók.

A közgyűlés jegyzőkönyveit csak az elnök és jegyző írja alá.

A közgyűlések, az igazgatóság és felügyelő bizottság jegyzőjét ezen testületek elnöke nevezi ki.

A mérleg.

44. §. A mérleg kereskedelmi elvek szerint állítandó össze és a következőket kell magában foglalnia:

1. A cselekvő állapotot és pedig:

- a) az év végén fennlévő készpénz-készletet,
- b) az értékpapirokat, neműk, valamint minden év deczember 31-dike szerinti árfolyam szerint sorozva,
- c) az adósokat a különböző rangsorozatok szerint, a kétes követeléseknek valószínű értékük szerinti megjelölése és a behajthatlanok törlése mellett,
- d) a jövő évre esedékes kamatokot azon részszel, a mely az év végeig az illető év terhére számítandók,
- e) az ingatlanok és ingók értékét az elhasználási kamatok törlesztése után,
- f) az esetleges vesztest.

2. a szenvedő állapotot:

- a) az esetleges előlegeket,
- b) a hitelezőket különböző rangsorozat szerint,
- c) a tagok alaprészeit,
- d) a tartalék-alaptőkét és az érintetlen alapítási alaptőkét.

3. a nyereséget.

Az érintetlen alapítási alaptőke.

45. §. Az előbbi (44. §) szerint kiderülő nyereség, miután abból az alaprészek utáni osztalékok kifizettettek (18. §), az egylet érintetlen

alaptőkejeként fog gyűjteni. Ezen alaptőke rendelkezése első sorban az egyletnek vesztés'geit deficitjeit is fedezni. Ha az alapítási alaptőke oly összegre felér, hogy az egylet ügyeit saját eszközeivel viselhesse, az alapítási alaptőke kamatait és a nyereséget a közgyűlés az egylet kerületében közhasználati érdekekre is fordíthatja.

Az alapítási alaptőke az egylettulajdona marad. Ezen tőkében a tagoknak személyes részesed'sük nincs s felosztását nem követelhetik. Az egylet felosztása esetében a tőke kamatoztatás végett megbízható pénzintézetbe helyezendő el. A kamatok tőkésítendőik mindaddig, míg a jelen alapszabályok alapján ugyan, azon kerület vagy községben, melyben a felosztott egylet fennállott, egy új egylet alakulhat.

Az új egylet alakulása után az alapítási alaptőke neki kiűzetendő.

VI. Általános határozatok.

Az alapszabályok megváltoztatása.

46. §. A jelen alapszabályok következő feltételek mellett változtathatók meg:

- a) A közgyűlés, ha a tagoknak legalább fele része jelen van, az alapszabályokat — a), b) pont eseteinek kivételével — megváltoztathatja.

A tagoknak megkivánt száma nem jelenvén meg, egy újabb közgyűlés hivandó össze, mely az alapszabályok megváltoztatása felett 3 tag jelenléte mellett határozhat.

- b) A fizetés nélküli hivatalokról szóló 42. §., az osztalék magasságának megállapításáról szóló 48. §., az érintetlen alapítási alaptőkéről szóló 45. §., és az egylet felosztásáról szóló 47. §. módosítása, valamint általában a jelen alapszabályoknak hatályon kívül helyezése és más alapszabályoknak behozatala csak akkor eszközölhető, ha az egyletnek összes tagjai beleegyeznek és a szabályszerűen egybehívott közgyűlésben ezen értelemben szavaznak.

Az egylet felosztása.

47. §. Az egylet felosztása bekövetkezik, ha az egyletnek összes tagjai elhatározzák.

Ha a szenvedett veszteségek alapján az egylet folyosítása szükségesnek mutatkoznék, ugy ennek a magyar kereskedelmi törvény intézkedései szerint kell megtörténnie.

Cuprinsul.

	Pag.
Precuvântare	3
Istoricul	7
Scopul întemeierii	10

Partea I.

Drepturile și datorințele membrilor	19
Primirea membrilor în însoțire	21
Perdere drepturilor de membru	24
Drepturile și datorințele membrilor față cu însoțirea	27
Garanția împrumutată	28
Părțile fundamentale	30

Partea II.

Statutele.

I.

Scopul, numirea și mijlocele	33
--	----

II.

Membrii drepturile și datorințele lor	36
---	----

III.

Agonisirea mijlocelor bănești și întrebuințarea lor	43
Căștigarea mijlocelor materiale	48

Activitatea însoțirii.

IV.

Oprirea afacerilor împreunate cu risic	50
Împrumutul	51
Asigurarea împrumutului	52
Cumpărare de realități	54
Lucrarea însoțirii în alte direcțiuni	56

	V.	Pag.
Administrarea însoțirii		58
Direcțiunea		59
Datorințele presidentului		64
Comitetul de supravighere		66
Adunarea generală		68
Cassarul		75
Remunerarea funcționarilor		78
Protocólele		79
Bilanțul		80
Fondul neatacabil		81

	VI.	
Dispoziții generale		83
Desființarea însoțirii		84

Partea III.

Intemeierea însoțirilor	86
Compunerea rugărei pentru înprotocolarea firmei	88
Susternerea rugărei la tribunal	89
Alapszabály	91

